

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Doct. Martini Lvtherii Avgvstiniani Theologi Synceri
Lvcvbrationvm Pars Vna, quas ædidit usq[ue] in annum
præsentem XX. Catalogum earu[m] uersa tibi pagina
indicabit. Alio Tomo, Domino Volente, ...**

Luther, Martin

Basileae, 1520

VD16 L 3411

Reverendo In Christo Patri Sylvestro Prierati, ordinis Praedicatorum,
sacrae Theologiae professori celeberrimo, sacri[que] Palatij Apostolici
magistro, F. Martinus Lutherius Augustinianus, aeternam ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34878

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI SYLVESTRO PRIERA
ti, ordinis Prædicatorum, sacre Theologiæ professori cele
berrimo, sacriq; Palatii Apostolici magistro, F. Mar
tinus Lutherus Augustinianus, æternam in
Christo Salutem.

REVENIT AD ME REVERENDE Pater, Dialogus ille tuus, satis superciliosus, & plane totus Italicus & Thomisticus. In quo & si causaris te iam senẽ armisq; desuetum, denuo me is uerbis ad certamẽ impelli, tñ uelut Entellº ille de me Darete, ut ais, referre paras uictoriã insperato, nisi quod eo ipso Dareta magis q̃ Entellũ exhibes, quod rumores ponis ante salutẽ, & (ut dicitur) Encomium ante uictoriã. Age igitur, fac quod facis, fiat uoluntas domini. Vale.

Omitto fundamenta tua, quorum intelligentiã magis suspicor q̃ capio. Et more exemploq; tuo, mihi quoq; fundamẽta iaciam necesse est.

Primũ est illud beati Pauli, Omnia probate, quod bonũ est tenete, & Gal. ij Si angelus de celo alius uobis euangelizauerit, q̃ accepistis, anathema sit.

Fundamẽta Lutherij, p indulgentijs intelligẽdis.

Secundũ est illud B. Aug. ad Hiero. Ego solis eis libris, qui Canonici appellant, hũc honorẽ deferre didici, ut nullũ scriptorẽ eorũ errasse, firmissime credã

Ceteros autẽ quãtalibet doctrina, sanctitateq; polleãt, nõ ideo uerũ esse credo Tertium, illud Cle. de pœ. & re. c. abusionibus. (quia illi sic senserũt &c. Quæstoribus nihil licere, inuenijs prædicandis, pponere populo, q̃ quod in eorum literis continetur, hoc est quod tu dicis, ea quæ ecclesia de facto facit.

His fundamentis, si me intelligis, simul intelligis totũ tuum dialogũ funditus euersum, Nam tu perpetuo uerborũ textu, non nisi nuda uerba ponis, aut solas opiniones diui Thomæ mihi nunc demum decantas, qui æque ut tu nudis uerbis incedit, sine scriptura, sine patribus, sine Canonibus, deniq; sine ullis rationibus. Ideoq; meo iure, id est, Christiana libertate, te & illum simul reijctio & nego; immo ita cogit me autoritas fundamenti primi & tertij, & suadet exemplũ Augustini in fundamẽto secundo. Nã si apud Iurecõsultos, puerbiũ recipit, Turpe est Iuristã loqui sine textu, tu uide q̃ sit honorificũ Theologũ, qui maxime omnium debet, loqui sine textu, quẽ Apostolus iubet calceatũ esse pedibus in preparatiõẽ Euangelij, & Episcopũ potentẽ, nõ in syllogismis & opinionibus hominum, sed in doctrina sana; nimirũ ea, quã alibi diuinitus inspiratã uocat. Hoc em̃ cõsiliũ si fuisset seruatũ, minus nunc ecclesia haberet inutilium quæstionum & opinionum, & plus Euangelij & Christianæ ueritatis.

Thomas nudis uerbis, sine scriptura, sine patribus, sine canonibus, deniq; sine ullis rationibus loquitur. Theologus scriptura loquitur.

Iam accedamus, & iudicemur simul. Primo, Quatuor falsitates in tribus primis cõclusiõibus a me cõprehensas, p nuncias. Primam, quod saluator impossibile iusserit, scilicet fideles omnĩ tẽpore habere actum pœnitentiæ, interioris uel exterioris. Cum enim dicat, agite, nõ loquit de habituali interiorẽ pœnitẽtia, quẽ sola ppetua est, & cõsequenter loquit de actuali, interiori uel exteriori. Agere enim, uel actus, uel nõ sine actu

actus est. Hæc tua. Vere tua sunt, id est, adeo scholastica & Thomistica, imo Aristotelica, ut me pigeat & tædeat ea confutare. Rogo, ubi hic scriptura, patres, aut canones sonant? Deinde miror, quod iuxta Peripateticam istam Theologiam, uerbum illud agite, non ad solam internam actionem retulisti.

Modestia
Lutherij.

Item quid si & ego tua industria usus te calumniarer, & dicerem: Omnē uirtutem, quod ego posui, non esse idem quod omni tempore, quod tu interpretaris. Sed tamē admitto, nec duriter agam tecum, reuererbor canos tuos & dignitatem tuam. Rem ipsam tueri conabor. Ideo paulo fufius hic tecum fabulabor ut iam secundo totum tuum dialogum subuertam.

Agite, nō dicit actum, in euangelio. METANOITE

Primum, falleris reuerende pater in uerbo, agite, quasi id actum importet, quem contra habitū distinguas. Idem est enim, agite pœnitentiā, quod pœniteat uos, seu, ut ausus est interpretes Latinus Actū. ij. Pœnitementi & saluamini &c. Nam & Græci Metanoite, quod pœnitentiam agite, transferunt, respiciēte, seu ad mentem & cor redite, significat.

Pœnitentiā habitualē ueteres non posuerunt.

Secundū, habitualis illa pœnitentiā, nec a uobis intelligibilis, nec uulgo tradibilis, nulla est apud me, sed a uobis conficta ex Aristotele, præsertim, si qualitatem quandā in anima perpetuam & ociosam intelligitis, aut doce eam ex scrip. patribus, canonibus, ratiōibus. Nolo, ut scias, te, aut S. Thomam nudos habere magistros, in his rebus quæ ad animam pertinent, quæ solo uerbo dei uiuunt, & pascitur, ideoq; unus est eius magister Christus. Hunc autem in te loquentem non audio, sed Aristotelē & hominem.

Aristotelem loquitur Syluester, non Christum. Impossibile iussit deus in præceptis.

Tertium, pessime facis, quod negas saluatorem impossibilia iussisse, plus q̄ pessime facis, quod hoc fallitatē audes appellare. Ideo enim semper orare oportet: Dimitte nobis debita nostra, quia nunq̄ facimus, aut implemus mandata dei: Nec possumus in hac uita implere. Sicut B. Augu. locupletissime contra Donatistas & Pelagianos testatur. Sed & Paul. Rho. vij. queritur se captiuari in legem peccati, & non facere bonum quod uult. Similiter & Gal. v. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnē. Hæc enim sibi aduersantur, ut non ea quæ uultis faciatis. Istæ sunt inimicitia, quas posuit deus inter seminem serpentis & semē mulieris, id est, inter carnem & spiritū, inter concupiscentiam & charitatē. Quod ergo non omni tempore pœnitemus, & respiscimus, uitium est, licet impossibile sit fieri. Conclufit enim deus omnes sub peccatum, ut omnium misereatur.

Christiani semper cupiunt proficere.

Quartū, Omnes doctores Ecclesiastici sentiunt mecum, nullus autē tecum. Sic enim B. Augu. totam fidelium uitam, crucem & martyriū esse pronunciat. Quemadmodū & Iob. vij. militiam seu tentationem uocat, uitam hominis super terrā. Et B. Bern. Stare in uia dei, & nō proficere, est deficere. Et alibi: Vbi incipis nolle fieri melior, desinis esse bonus. Et hoc est quod in Psal. uita iusti uocatur uia, semita, non domus aut status, ut uitam eius quendam cursum, & non statum esse doceat. Sicut de Christo omnium iustorum archetypo dicit: Exultauit ut gygas ad currendam uiam. Sed hanc uiam semper currere nō potest homo, nisi dilatetur cor eius. Iuxta illud: Viam mandatorū tuorum cucurri, cū dilatasti cor meum. Hæc est illa renouatio mentis, quā Apostolus Paulus, nō ut tu, intermittendam, sed de die in diem, de claritate in claritatem, in eandem quæ in Christo est, formam promouendā docet. Sed nō ex nobis, immo sicut a spiritu domini &c. quia præceptum est impossibile &c.

Renouatio mentis semper curanda

Christus optima in nobis sine nobis operatur

Quintum, In omni bono opere potius agunt, q̄ agunt filij dei, sicut Rho. viij. dicit: Qui spiritu dei aguntur, hi filij dei sunt. Et ea opera, omnium qui remotiorem

tiorē Theologiā gustauerūt iudicio, sunt optima, que sine nobis, in nobis operatur Christus; & ea fere pessima, quæ iuxta Aristotelis pessimam doctrinā, nobis eligentibus, & ut uocant, libero arbitrio mediante, operatur. Sic em̄ fit, ut optime ieiunet, qui alia meliora meditatús, ne cogitat quidē an ieiunet. Hic em̄ longissime omnīū ab edendī cupiditate separatur. Nō autē ita qui se sentit & proponit ieiunare. Ita qui sancta meditatur, aut ea quæ suæ sunt uocationis, operatū intentus, quibus cū a uitiiis abstrahit, uel abstractū conseruat, sine dubio uerissimē pœnitent, si tñ id amore dei, nō sui causa faciat. Quia id demū est uítuam & uerā pœnitentiam agere, animū a uitiiis propter deū separare, & separatū seruare, magisq; separare. Tu uero q̄ sacramentalē illā & initialē pœnitentiā ob oculos tantum uersas, cuius feruor & tu multus durare non potest sine miraculo, inuenisti impossibilitatem.

Propositum nostrum non dat operi bonitatem.

Agere uerā pœnitentiā, est a uitiiis abstinere.

Secūdam falsitatē meam ita pronuncias. Verbū Christi dicentis, pœnitentiā agite, non potest intelligi de sacramentali pœnitentiā. Hanc falsitatē esse sic ostēdis. Tripliciter, inquis, pœnitentiā dici consueuit. Primo est uirtus quædam, cuius obiectū est peccatū sub ratiōe emendabilis; actus uero eius est dolor uoluntatis de peccato. Ipsa uero est habitus moralis, eliciēs dictū actū respectu prædicti obiecti. Secundo pœnitentiā est sacramentū, cuius partes sunt, contritio, confessio, satisfactio. Tertio accipitur uulgariter pro satisfactioe iniuncta a sacerdote & omni carnis mortificatione &c. Hæc Syluester.

Martinus. Iste ne est quæso cæstus ille immani corpore Entellinus, quo adaculum hunc Dareta cruentabis? Doleo & iā pœniteo, me adeo cōtemplisse quendā tuæ secte patrē in nostra Germania, qui contra meas easdem positioēs & ridicule, & inepte pugnavit. Longe tñ acutius & doctius q̄ tu. Et nisi canos tuos uererer, sicut me decet, pfecto hāc tuā distinctionē pro dignitate tractarē.

Syluestri in scitiam miratur Martin.

Primo, quis dedit tibi, aut diuo Thomæ hanc potestatem, ut uerbū simplicissimū, simplicissimi & unici doctoris Christi, in tres diuideres sectas? Hoc cōne est scripturā interpretari, an potius dilacerari? Qua scriptura quibus patribus, quibus rationibus hanc distinctionem stabilies quæso? Thomæ non credo, Syluestrum, & si Palatii magistrum, nego.

Thomas simplicia distinguit.

Secundo, iterū ructuas Aristotelicam philosophiam de uirtute moralī, de obiecto, de actu elicito, quasi ego talia nūq; audierim; deinde quæ talia sunt, ut in populo doceri nō possint, nec ad scripturæ intelligentiā utilia, portenta duntaxat uerborum, non nisi ad contentiones fouendas conficta.

Scholasticæ Theologiæ dogmata ualent tñ ad pugnas uerborum.

Tertio, penitentiam uirtutem, dolorem uoluntatis definis. Qua rogo autoritate? Tuas? Quid hæc ad Martinum?

Quia est magister sacri Palatii.

Quarto, quod est omnium acutissimum, immo immanissimus cæstus Entelli, quod pœnitentiā primo modo uirtutem, distinguis a pœnitentiā tertio modo, quā uocas omnē carnis mortificationē, Ergo pœnitentiā uirtus nō mortificat carnē? Quid ergo facit? Viuificat carnē uel sinit uiuere carnē? Quod autē nō mortificet carnē, tua illa probat acutissima distinctio, q̄a pœnitentiā primo modo non est pœnitentiā tertio modo. Hoc sic intelligo, Pœnitentiā dolor uoluntatis, qui uere mortificator carnis est, non mortificat carnem. Si hæc Germanus diceret, frigidum cœlum culparem. Nunc quia Italus hæc dicit, sub ardenti cœlo degens, quid præterdam, non inuenio. Nisi quod uerum te in epistola dicere credo, scilicet te & senem esse, & in commentariis Thomæ non tam implicitum, q̄ immersum, immo submersum credo.

Cōmentarij Thomæ immerus est Syluester.

Quinto pœnitentiā secundo modo satisfactioem etiā esse dicis. Itē tertio modo

K modo

*Distinctiões
distinctiōni
bus nouis de
fendunt.
Christus cū
Thoma uix
intelligitur.*

modo satisfactiōnem esse, dicis. Et primo modo si est dolor uoluntatis, nō potest fieri quin & ipse dolor satisfactiōnem operetur. Rogo quot modis tandem distingues satisfactiōnes? Hæc ideo impugno, ut hanc tuam distinctiōnem de nouo septē aliis noue confictis distinctiōnibus defendas, more sacrae Scholasticæ Theologiæ. Et tū dicas, omnes nihilominus in uerbo Christi intellectas, ut persuadeas mihi doctrinam Christi sine Thomæ & Syluestri distinctiōnibus intelligi nō posse, id enim opus est ut persuadear, qui Christum nisi sine Thomæ intelligi uix credo.

*Pœnitentiã
agite, non in
telligitur de
satisfactiōe,
alioqui Papa
nō posset di
spensare.*

Sexto, Libera me queso ex his angustiis meis. Si uerbum Christi potest intelligi de sacramentali pœnitentiã, præsertim tertiã eius parte, id est satisfactiōne, uerbum autem Christi est præceptum immutabile, quomodo fit ut sacerdotibus potestas sacramentalem satisfactiōnem mutet, dando indulgentias & remissiones satisfactiōnis? Nonne uides uel aliam esse satisfactiōnem sacramentalem quam Papa remittit, scilicet ecclesiasticam; uel si eadem est, nullas esse prorsus remissiones, & indulgentias esse meras illusiones, & simulatas remissiones. Nō enim remittere potest, quod deus præcepit & ligauit.

*Syluester di
stinguendo se
inuoluit.*

Septimo, si satisfactiō comprehenditur in pœnitentiã secundo & tertio modo, utraq; autē est quæ a sacerdote iniungitur, rogo quomodo stabit hæc distinctiō? Sacramentalis enim satisfactiō non est nisi quæ a sacerdote imponitur; & eadem est, te autore, quæ tertio modo accipitur. Iure mihi ueniam dabis, si hæc non capio. Aeneum enim caput, & nasum ferreum habeo, id est, indocile & incapax tantæ tuæ Theologiæ ingenium, si ita placet.

Tu nunc uide, quomodo uerbum Christi non solum posse, sed debere etiam intelligi de qualibet harum trium pœnitentiãrum, contendas.

Verba Syl.

Tertiã falsitatē meam persecutus dicis: Tertiã falsitas est ad hominem, id est ad te. Quod scilicet Christus non intendit loqui solum de interiori pœnitentiã. Hoc enim in se quidem uerum est. Sed tibi, qui uis Christum his uerbis indicare pœnitentiã in omni uita, de exteriori non potest intelligi, quam oportet intercidere somno & gaudio, gaudente cum gaudentibus, & huiusmodi, unde tibi solum de interiori potest intelligi, non omni, sed habituali, quia etiã interiorē actum liberi arbitrii dormientes necessario intercidimus. Hæc Syluester.

*Falsitas ad
hominem.
Pœnitentiã
agunt sine in
termissione,
oēs qui sunt
in gratiã.*

Credo hæc acuta tibi & firma uideri. Placet autem quod dicis falsitatē esse ad hominē, id est, ad faciem & apparentiam, reuera autem ualidissimam ueritatem. De habituali pœnitentiã, & omni uita agenda, supra satis dixi; quæ & si non fit in omni uita, debet tamē fieri in omni uita, ideo enim peccamus, quanquã hi qui sunt in gratiã, nullo momento sunt sine pœnitentiã, tam exteriori quã interiori, quia sanctificant se ab omni inquinamento carnis & spiritus, licet & carnificinam illam confictamque hypocrysin non faciant.

*Carnificina,
& hypocrysis
conficta, est
pœnitentiã a
Theologiã*

*Pœnitentiã
lugeat & gau
det.*

Id non satis admirari, possum quod aperte negas pœnitentiã in gaudio agi posse, cum pœnitentiã eo sit purior, quò fuerit hilarior & iucundior. Hilarē datorem diligit deus. Sed Apostolum quæso reprehende, qui Thessalonicensibus præcipit; Semper gaudeat in domino. Et Psal. semp laus eius in ore meo. Dic rogo, ut aliquando etiam plorent, & maledicant in domino. Igitur semper in domino gaudendū, semper in nobis plorandū. In deo habem⁹ unde gaudeamus; in nobis, unde lugeamus. Ideo sit gaudium in luctu, & luctus in gaudio; gaudiū in abscondito, luctus in cognito. Sed hæc nō sunt Scholastica, ideo differo in aliud tempus.

Quod

Quod uero dicis, Vel in somno interciderere necessario actus poenitentiae. Agno-
 sco egregium Aristotelem in te ex Ethicis suis fabulam, ubi dicit, quod miser &
 felix dimidio uitae nihil differunt, uterque enim dormiunt nocte, id est, nihil agunt,
 uel felicitatis, uel infelicitatis. Quomodo poterit tibi uera Theologia placere, cui placet tam
 insipientes philosophus? Audi Apostolum Paulum ad Romanos. Qui manducat, domino
 manducat. Qui non manducat, domino non manducat. Et iterum: Qui uiuit,
 domino uiuit. Qui moritur, domino moritur. Sic & ad Corinthios. Non estis uestri
 empti enim estis precio magno. Hunc, rogo, liceat imitari, & dicere: Qui dor-
 mit, domino dormit. Qui uigilat, domino uigilat. Et alibi: Siue comeditis siue
 bibitis, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite. Domino autem dor-
 mire, credo non negabis esse dei uoluntati parere. uoluntati autem dei parere,
 optima certe poenitentia, & a uitiiis purgatio est. Puto etiam quod dormiens ui-
 uat: si uiuit, certe domino uiuit, ut hic dicit Apostolus.

Poenitentia
 uera non inter-
 ciditur per som-
 num.

O impia theo-
 logorum rei
 meritate, qui
 simplicem &
 puram Christi
 philosophiam,
 Aristotelicis
 nugis infeci-
 stis.

Item quomodo audes dicere, dormientem fidelem esse uacuum actibus bo-
 nis, qui tum maxime bonis actibus plenus est, quando deum in se quieto age-
 re patitur, & sabbatum domini celebrat? Sed sisto, nescio enim an Thomistica
 theologia hanc theologiam unquam senserit. Paulina est enim, non Peripatetica.

Thomistica
 Theologia.

Quartam falsitatem meam tandem hanc ponis, Quod poenitentia interior nul-
 la est, nisi foris operetur uarias carnis mortificationes, sic enim ego posui. Immo,
 inquis, exterior poenitentia nulla est sine interiori; interior autem sola potest ho-
 minem saluare. Sed hanc falsitatem meam tu ipse tollis & dicis: Potest tamen hoc
 dictum tuum uerum, & a saluatore intentum habere sensum, scilicet quod om-
 nis interior poenitentia operatur uarias carnis mortificationes exterius, id est,
 pro loco & tempore &c. Gratias ago tandem, quia defendis me. Hic concorda-
 mus aliquantum, sed rursus repente dissentis, dicens: Hic autem sensus tibi ui-
 detur impossibilis. Hic ego, Tibi uidetur impossibilis, mihi uero est non tantum
 possibilis, sed & in esse semper, ut Peripatetice tecum loquar. Quia omnia iusti
 opera sunt poenitentiae, id est, mutationes & renouationes de die in diem. Haec
 autem non possibilis modo, sed necessaria quoque sunt, nisi sis de nonagintano-
 uem iustis, qui poenitentia non indiget; aut socius Pharisei, qui non est sicut
 caeteri hominum. Nam nos cum ecclesia cogemur assidue: Errauit sicut ouis
 quae perijt, quare seruum tuum. & cum publicano uocem turturis sonamus: De-
 us propitius esto mihi peccatori. Et cum Iob: Veremur omnia opera nostra. Et
 Dimitte nobis debita nostra, cum omnibus sanctis dicimus, non solum uerbo
 sed corde & opere. Semper enim in timore dei agimus. Timor autem principi-
 um est sapientiae, id est, mutatio de insipientia ad sapientiam, quae est uerissima
 poenitentia. Factis ostendit se non egere poenitentia, ait Bern. qui non assidue
 ad poenitentiam festinat, Tuam tamen sententiam non damno, qui non noui-
 sti aliam quam sacramentalem illam, & nescio quanto tempore duntaxat durantem.
 Nos nec continuam istam semper agi a nobis pro debito dolemus & confitemur
 deo & poenitemus simul, & non poenitemus satis.

Poenitentiae
 sunt omnia
 opera iusti.

Timor dei,

Syluestro
 ignoscendum,
 qui praeter sa-
 cramentalem,
 nullam nouit
 poenitentiam.

Haec rogo uerbosissime a me tractata boni consulas, quia necessarium fuit ostē-
 dere tibi, quod nihil meas positiones caperes, & quod frustra ex tam infirmis principijs
 totum hunc Dialogum deduxeris. Nihil uideo relictum in dialogo, quod non
 ex his abunde confutatum iam sit. Sed sponte mea latius tecum agam.

Quoniam ad propositionem meam quartam dicis, doctrinam hanc esse fal-
 sam, impossibilem & erroneam, nisi poena intelligatur pro exteriori mortifica-

K ij tione

catiōe, pro loco & tempore, Satis iam dictum est, Exteriorem pœnitentiā esse debere assiduam, & si fieri non potest quo ad actus pœnitentiā a te intellectos fieri autem potest quo ad actus a Christo doctos, id est quos ecclesia remittere non possit, hi sunt renouatio mentis, de die in diem. Vera ergo pro tua opiniōe dicis. Sed non probas meam sententiā falsam & impossibilem. Illud uero nō possum tolerare, quod dicis, improprie a me dici, odiū suū, quātum ad uere pœnitentes attinet. Nullus em̄ imbutus gratia diuina, inquis, odit se, sicut nec proximum, quem ad instar sui diligit.

Odiū sui habet quilibet bonus, quous in deo se diligit.

Superbiā docet Syl. cum Theologis scholasticis.

Dilectio cū odio sui in bono coniungit

Proximū diligas sicut te ipsum, amore incuruo.

Amat se peccatores.

Libens permitto, ut cum tuis, de odio sui, propriissime loquaris, modo permittas mihi, ut cum domino lesu Christo improprie loquar, quando dicit: Qui odit animam suam in hoc mūdo, in uitam æternam custodit eam. Et cum Apostolo Rho. xv. Non debemus nobis placere. Et iterum: Non qui seipsum commendat, ille probatus est. Tu uero cum persuadeas, uere pœnitentes sese diligere, necessario cōcedes, ut & cōmendent sese tāq̄ uere diligibiles, bonos, iustos, sapientes, & sic sibi placeant, id aut̄ nihil aliud est, q̄ cum Pharisæo horrenda superbiā, nō pœnitere, sed irridere deū. Sic enim docetis infelices discipulos Scholastici Theologi, superbire scilicet & perire. Sed latior est ista materia, q̄ nunc patiatur negocium tractare. Error enim & ignorantia dilectionis, longe lateq̄ nimis persuasit, doctiores maxime.

Ego sic sapio, quod homo Christianus seipsum non diligit, nisi in deo, in seipso uero non nisi odit, hoc est, cum ipse sit mendax & uanus, deus autem uerax, nihil eorum quæ ipse cupit aut nouit, diligit, sed omnia quæ sibi contraria sunt, quærat. Nihil autem est contrarium mendacio & uanitati q̄ ueritas. Ita fit ut dum se odit, & sibi semper contraria amat, uerissime se diligit, non in seipso, sed in ueritate, quæ mendaci sibi est contraria. Sic sancti crucem, mortem, stultitiam, ignominiam dilexerunt & cupierunt, quibus tamen ipsi non nisi perdebantur, quia seipsum in nihilum redegerunt, ut esset deus omnia in omnibus. Et hoc habent uerba Christi: Qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Proinde, quando Christus dicit proximū diligendum ad instar sui, meo iudicio, de peruerso & incuruo amore loquitur, quo homo quærit non nisi quæ sua sunt, qui amor non rectificatur, nisi omittat quære quæ sua sunt, & ea quæ sunt alterius, quærat. Hæc sententia est B. Pauli epist. v. Nō quæ sua sunt cōsiderantes, sed quæ aliorum. Et, i. Corin. xij. Charitas non quærit, quæ sua sunt. His uerbis manifeste prohibet amorem sui. Ideo sensus præcepti esse uidetur, Diliges proximū tuū sicut te ipsum, id est, diliges te solum & peruerse. Si aut̄ amorem eiusmodi in proximū tuū dirigeres, iam uere diligeres, quod ex eo patet, quia non præcipit ut homo diligit se. qd̄ utiq̄ fecisset, si bonus esset sui amor sed inuenit amorem sui, & alio transfert, & ita rectificat. Et heu rem fontibus lachrymarum dignissimam, quod hac amoris sciētia tā uacui sunt omnes ferme Doctores Scholastici, ut pro sancta charitate, scēdissimam cupiditatem doceant. Nec altius incedunt, q̄ ille paganus, qui dixit: Proximū esto tibi, quod tamē alius rursus gentilis Terentiū damnauit.

Illud quod ais, Nullus imbutus gratia & uere pœnitens odit se, uidetur inferre, quod uacius gratia odiat se: quod tamen contra omnes scripturas est, quæ ubiq̄ detestantur eos, qui seipsum amant, ut, ij. Timoth. iij. & illud omnes quæ sua sunt quærent. Inde etiam apud tuos magistrōs damnatur affectus commo-di. Item fruitio creaturæ, usus dei, & abusus rerum, Amor male accendens &c. Nisi

Nisi illud Psal. x. te mouet, quod dicitur, Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. licet in Hebr. sit, odit anima eius. I. dei; tamen permitto q̄ odit animā suā: Sed hoc facit pessime diligendo animā suam, ut Bea. August. Ioan. xij, interpre-
tatur. Amor ut pereat, odium ne pereat. Sed fortasse uoce tantummodo hic dis-
sentimus, nisi quod scio uoces has raro pro ueritate intelligi.

Peccatōr pes-
sime diligen-
do, animam
suam odit.

Contra quintam propositionem meam, ubi dixi, per indulgētias non remitti pœnas, nisi arbitrio sacerdotis uel Canonum impositas, Dicis, me circa factum ecclesiæ male sentire, & sanctis dissentire, ideo conclusionem meam tuo iudicio hæreticam esse:

Hic si te interrogem, qui sint illi sancti, & quod factū ecclesiæ, nō uideo quid dicas, nisi quod sanctum Thomam nomines, cum quo te remitto ad fundamētum meū primū & secundum. Nam ego nō capio quomodo in isto uerbo Christi. Quodcūq; solueris &c. Petro sit datum priuilegium. Non enim priuilegiū, sed lex generalis & irrefragibilis data est, nō Petro tantum, sed omnibus prorsus sacerdotibus, & toti ecclesiæ. Cur ergo tu cum Thoma tuo id soli Petro ar-
rogas, & ita arrogas ut priuilegium appelles? Aut si Petrus potest huius uerbi uirtute soluere pœnas purgatorij, cur non & quilibet sacerdos? Est iste modus interpretandī euangelij?

Quodcūq; li-
gaue. &c.
dictum uide-
tur toti eccle-
siæ.

Secundo, quod duo supposita facis. Primum, quod ecclesiā per indulgētias concedat liberationem unius animæ. Secundum, quod ecclesiā facit indulgētias simpliciter plenarias, ita quod anima euolaret soluta a corpore &c.

Aniās libera-
re q̄ & quō
uult, non est
in potestate
ecclesiæ.

Respōdeo, uide tu R. P. ne supposita illa tua, sint apposita per te & humanū diem. Redde rationem huius fidei & spei. Utinam uera diceres, immo absit ut uera dicas, quasi in manu ecclesiæ sit animas liberare, q̄ & quomodo uoluerit.

Tertio doce me unum factum ecclesiæ, in quo dedit liberationem unius uel plurium animarum, nisi cryptas forte S. Sebastiani & Laurentij ac Pudentianę aliaq; Romana loca mihi recitabis. Sed tu uide, quid ipsi uos Romani de his locis sentiatis. Deinde quod fabulis saltem aucta sunt ista loca, utcūq; cœperint. Sed de ijs latius in Declarationibus meis. Interim ego fateor, me usq; hodie in hac re dubitare. Nec sum hæreticus, si negatiuam teneo, donec determinetur a concilio.

Cryptæ SS:
Sebastiani &
Laurentij in
urbe.

Quarto, Cle. de pœ. & re. c. abusionibus, manifeste dicit glossa in uerbo, mē-
daciter, ideo nō extrahi animas per indulgētias; quia sunt iam iudicio dei sub-
iectæ. Hunc interim textum Decretalis (id est Papæ) id est factum ecclesiæ, ut
tu dicis, sequar cui consonat euangelium, Quodcūq; solueris super terrā, non
sub terra, non obstante quorundam uiolenta adulantēq; glossa contraria. Nec
uidi aliquam bullam, quę aliter habeat, nisi quod per modum suffragij, animas
redimi passim dicitur, de quo ubi supra. Sed tu, qui contra me disputas tanta
alacritate, ut ipsa lætitia tibi influat ueritatem, tanta fiducia quoq; ut Satanam
ipsum non extimescas, eo maxime scilicet inuictō robore fretus, quod defacto
ecclesiæ nō licet male sentire. Vnum id responde, cū qua ecclesia, & tu, & Tho-
mastrī tui sentitis in facto ecclesię, de conceptione B. uirginis? Num cū uirtua-
li? num cum representatiua? num cum essentiali? nō cum exule illa & a te pro-
scripta, quæ est concilium generale? Si ergo licet tibi non modo non bene, sed
contra sentire in facto ecclesiæ, quia opinionem tenes nondum reprobata, Cur
ego non permittor tibi dissentire in opinione, neq; determinata, neq; reproba-
ta? præsertim cū tu nihil pro te habeas, nisi nudā S. Thomę narrationē. Ego aut
clarū textū Cle. & aperta uerba Euangelij, deinde Gersonem, qui multis annis

Animæ iudij
cio dei sub-
iunctæ sunt, nō eccle-
siæ.
Super terrā &
sub terra non
dat potestati
Petro.

Sic em̄ scribit
Syl. in episto-
la sua ad Leo-
nem. X.
Syl. ecclesiā
rū fabricator

Concilium
generale exi-
lar.

posterior Thoma, dicit opiniones esse ad utranque partem probabiles in hac re. Deinde penes me aliquot eruditos & acutos tractatus quorundam in Germania, qui etiam damnant tuam & S. Thomae sententiam.

Quinto quod ponis casum, si peccator teneat ad poenam a sacerdote iniunctam item a Canone iniunctam, item a deo iniunctam, tunc sequi ex mea propositione, talem percepta plenaria indulgentia non euolare, aut non liberari a purgatorio, & ita de facto ecclesie male sentio, & haeticum sapio.

Indulgentia plenaria conferuntur a deo cuiuslibet uere poenitenti.

Respondeo. Tu quoque uide, ne de facto ecclesiam tam bene sentias, ut factum dei pessundes. Idcirco pono tibi rursum casum. Si peccator sit plene & uere contritus, ideo facto dei omnes poenae sunt ei remissae, quid conferat huic remissio plenaria? Si autem non est plene contritus, quid proficit ei remissio plenaria, cum maneat imperfecta ibi charitas iusticie, imperfectum odium peccati? Sed latius ista in declaratione tua es Thomista, nihil probans, neque allegans, de poenis tantummodo multiplicas uerba, quas continet charitas. De contritione nihil dicis, quod diligit poenas.

Sexto, Non credo usque hodie per clauas remitti poenas a deo inflictas, & rationes meas uidebis in declaratione, nec tu unquam id poteris probare, sine probatione autem tibi nihil profus credo. Et ut animum meum scias, Mihi uidetur id in grauissimum ecclesie ludibrium uergere, si ea doceamus, de quibus nullam prorsus rationem reddere possumus.

Tam Papa quam concilium errare potest.

Nec fatis ibi esse credo etiam factum ecclesiam, quamquam hic non sit factum ecclesiam, quia tam Papa quam concilium potest errare, ut habes Panormitanum egregie hac tractantem lib. 1. de const. c. significasti. Ideo fundamenta tua, ubi distinxisti Ecclesiam in essentialem, representatiuam, uirtuales, ut facit in uerbis, nego & pro nihilo habeo. Tua enim sunt, id est sine scriptura & autoritate ulla prolata.

Ecclesia uirtualis & representatiua.

Ego ecclesiam uirtualiter non scio, nisi in Christo: representatiue, non nisi in Concilio. Alioquin, si quidquid facit ecclesia uirtualis, id est Papa, factum ecclesiam dicitur: obsecro quanta monstra in ecclesia pro beneficiis numerabimus? Nonne Iulij Secundi horrendas Christiani sanguinis effusiones? Nonne Bonifacij Octaui tyrannides, in toto orbe abominabiles, & per omnes chronicas pulsatas? De quo extat prouerbium, Intrauit ut uulpes, regnauit ut leo, mortuus est ut canis. Non, eo nobis tandem persuadeas, ut sub nomine representatiuae & uirtualis ecclesiae, omnia illa iamdiu intollerabilia portenta in ecclesia, pro factis sanctissimis ecclesiae colamus? Ne uerum facias, quod nostri Germani de tuo Dialogo sentiunt, scilicet, te hoc Dialogo, non tam Martinum refellere, quam Pontifici & collegio Cardinalium adulari uoluisse. Si autem Papa est uirtualis ecclesia, Cardinales representatiua, collectio fidelium essentialis, quod uocabis Concilium generale ecclesiae, non est uirtualis: non representatiua: non essentialis: Quid tunc fortasse accidentalis, nominalis, & uerbalis ecclesia.

Pontifici adulari Sylue.

Septimo, Nouam hanc Thomae tui intelligentiam reiicio, qua illud uerbum Christi, Quodcumque solueris &c. sic intelligendum proponis, ut Petrus soluere possit, etiam a deo inflictas poenas.

Quodcumque solueris, aliter exponitur apud ueteres

Iterum quaro, qua autoritate, qua industria hanc intelligentiam existis uerbis trahere? Cur non beatus Thomas tuus tecum relinquit eum sensum, quem Ecclesiastici patres, praesertim Chrysostr. ad Hebraeos tenuerunt, ut ipsi uerbis nihil aliud Christus uoluerit, quam quod ligationem & solutionem Petri, fideles non secus habeant, ac si Christus ipse ligaret & solueret, hoc est, ratificauit ligationem & solutionem eius in terra, Quo non fit, ut aliquid Petrus soluat in caelo, uel extra terram, Aut cur non astruis etiam ligare posse Petrum, & poenas a deo inflictas infligere, cum sit utraque potestas una & aequalis? Corrige ergo uerbum Christi

Ligare & soluere eiusdem potestatis.

sti

sti, & ita doce, Quodcunq; ego ligauero in coelis, tu solue super terram. Hanc enim tuam esse intelligentiam in uerbis Christi, euidentis est. Sed q̄ absurda & impia eadem sit, credo uel palpare possis. Igitur facias quod facis. Ex istis uerbis Christi nunq; aliud probabis, q̄ quicquid Petrus non potest ligare, id nec sol uere potest; q̄ uis quicquid ligauerit & soluerit, tāq; deo ligante & soluēte obedire teneamur, ut salua sit unitas ecclesiae suae, quam his uerbis constituit.

Octauo. Inducis sanctum Thomam, quod secundum meam opinionem Ecclesia huiusmodi faciens indulgentias, magis damnificaret homines, q̄ iuuaret quia absoluendo ab iniunctis poenitentijs, remitteret ad grauiiores, id est purgatorias. Hac sanctus Thomas.

Respōdeo, siue hæc sanctus Thomas, siue alius dicat, nihil ad me: per fundamentum meum primum, secundum & tertium, Opinio est tantum, nondū decreta ueritas, cui si interim contradixero, non ero hæreticus.

Secundo, uellē a B. Thoma doceri, qua dialectica stet ista consequentia, Ecclesia remittit solum iniunctas poenitentias, ergo remittit ad grauiiores, id est, purgatorias.

Vos Thomistæ grauius estis reprehendendi, qui sancti huius uiri opiniones & septius falsas meditationes nobis pro articulis fidei audetis statuerē. Et id uice curatis, ut sicut nihil præter Thomam dignamini uestra lectiōe, ita nihil uultis in eo falsum uideri. In qua sententia iamdiu contra omnes Vniuersitates, & totū fere mundum contenditis.

Tertio, fundamentū Thomæ falsum iudico, scilicet q̄ deus requirat poenas a peccatore, nec remittat, nisi requisita satisfactione. Contra uerum, est quod spiritum contribulatū & contritum non despiciat. Et quod remittit, totū remittit, nisi forte flagella adhuc pro suo arbitrio inferat, quæ nec ecclesia, nec coelum relaxare potest. Ideo quando ecclesia remittit iniunctas poenitentias, non ad grauiiores remittit, quia non habet potestatem remittere ad alias poenas, uel non remittere. Sed de ijs in probationibus meis.

Peccata remittit non requisita satisfactione.

Inique itaq; mihi imponis, quod detruncē priuilegiū ecclesiae, & hæresim sapiat ea propositio. Tu potius uide, an non in deum sis impius, qui ut potestate ecclesie uana adulatione extollas, in præiudicium diuinæ potestatis extollis, id ei tribuens, quod solius dei est. Quare mihi ignosce quæso, si tam sollicitus sum pro dei honore & potestate defendenda, q̄ tu es pro ecclesie potestate eleuanda. Et expectemus uterq; in hac sententiā & determinationē Ecclesiae seu cōcilij.

Syluester impius adulator;

Miror autem, cur hanc potestatem ecclesiae te appellare priuilegium delectet nisi quod titillare uideris eos, qui magis de potestate dominante, q̄ de charitate seruiente gloriantur. Siquidem priuilegium non ad communitatis ministeriū, sed ad proprietatis commodum pertinet. Et hanc gratiam debemus Scholasticæ uestræ Theologiae, quod commune bonum ecclesiae, potestatem clausum, non ministerium multorum, sed dominium feceritis paucorum, Tyrannidem ethnicam, non seruitutem Christianam spectantes.

Priuilegiū petri.

Scholastica Theologia tyrannidem fouet.

Nono. Idē dico ad illud, quod sequeretur animas magis dānificari, q̄ iuari per indulgētijs plenarias, quia remitterentur ad grauiiores, obsecro te, quid ecclesia ad hoc facere potest, quod anima uadit ad purgatoriū? Ipsa absoluit eā a suis poenis, nō remittit ad purgatoriū, facit qd potest: si hoc non sufficit, defectus est animæ migrantis, non ecclesiae absoluentis. Nō em̄ potestas ecclesiae, sed fides purificat, saluat, liberat animam ab omnibus malis: quæ fides ab ecclesia dari non potest.

Fides saluat, non ecclesie potestas.

Damnū anīe
ex diffidentia
in Christum.

Decimo. Illi damnificant animas, qui omittunt eis persuadere plenā fiduciam in Christo, & contemptum pœnarum. Et non nisi magnitudine pœnarum terrent, & pusillanimes faciunt, quatenus uirtutem potestatis magnificent, quæ tantā mala possit tollere. Da animam imbutam charitate, & erit dura sicut infernus amulatio eius.

Contra conclusionem meam sextā, ubi dixi, culpā nō posse remitti potestāte clauis, nisi declarando uel approbādo &c. Latissime resolui meipsum in hac materia, ut uidebis in Declarationibus; quia & ipse hanc conclusionē aliorum sententia, nō mea sic posui. Tua autem confutatio prorsus nihil est. Dicitis em̄ quod attriti uirtute clauium, iuxta sanctorum interpretationē, forte sancti Thomæ, fiunt contriti. Et ideo non modo Papa, sed quisq; sacerdos dimittit dispōsitiue & ministerialiter,

Fides, nō uirtus
clauis iustificat.

Attritio scholasticorum.

A solo deo remittit culpā.

Cōtritionem aiunt ex confessione uenire

Philosophia Theologiae pestis.

Respondeo primum, siue sancti sint, siue peccatores, qui sic loquuntur, nihil moror, hoc scio quod errant. Error inquam est, quod attritus fiat contritus uirtute clauis, quia ut ait Apostolus: Oportet accidentem credere, Fides autem nō solum cōterit, sed etiam iustificat. Impossibile est em̄, quod digne accedat ad sacramentum, nisi iam iustificatus & uere contritus. Vnde illud commentum de attritione satis late uagans, figmentum est, & nihil in rerum natura, nisi simulatio. Quid dicam? Etiam iste tuus Dialogus confirmat sententiam meam, iādiu mecum moratam, quod uidelicet Theologia illa Scholastica exulē nobis fecit ueram & syncerā Theologiam. Nā uides, quo perpetuo hoc Dialogo nihil ago, nisi quod resisto & redarguo Scholasticam Theologiam, id est, falsam scripturæ & sacramentorum intelligentiam,

Secundo. Tu ipse cogis dicere, quod omnes omniū facultatū dicūt, scilicet a solo deo remitti culpam. Quomodo ergo uirtute clauis uenit cōtritio, quæ sola uirtute gratiæ dei uenire ab omnibus dicitur? Vide ne tua confutatio magis sit hæretica, q̄ mea propositio, licet confutator forte nō sit hæreticus. Si autē sola gratia dat contritionē, quid faciunt ecclesiæ clauis, si non declarant uel approbant gratiam, quæ eas iam præuenit? Immo nullus uenit ad sacramentum sine fictione, nisi gratia eum mouente ad sacramentum.

Aut responde reuerende pater, cur ante & non post Baptismum queritur baptizandus, an credat? Cur absoluendus queritur, an doleat digne de peccatis anteq̄ absoluatur? An noua iterum Theologia, materiam sacramenti pœnitentiæ non cōtritum, sed attritum pones? Ergo cōtritio non est prima pars pœnitentiæ, sed posterior confessione. Et tamen omnes dicunt, quod confessio sine contritione nulla sit. An forte postq̄ fuerit absolutus, id est, sacramentū consecutus, & uirtute clauis contritus, tū demum incipiat repetere confessionem? Quod si hæc Theologia uera est, meū fuerit consiliū ut quilibet peccator prius absoluatur, q̄ cōfiteri permittat. Et ita omnia peruerso ordine, ita uult Scholastica theologia, agamus, absoluendo etiam quod nescimus. Deo gratias, immo uae nobis miseris, qui tantā fiduciam in creaturā ponimus, & clauibus tantam uirtutē tribuimus. Sed non permittit dolor & negociū omnes errores, in hoc sacramentū inuectas per traditiones hominū, percensere; occasionem dedisse meliora ualentibus sufficit. Igitur nunc quatuor sunt partes, scilicet, Attritio, Confessio, Cōtritio, & Satisfactio; adeo profecit Theologia, adiutorio philosophiæ

Contra conclusionem septimam, ubi dixi, Nulli remitti culpā, nisi subiecto sacerdoti, quam cū ueram assereres, & tñ inculpatam dimittere nō uelles, eo me saltem

saltem vituperio fœdasti, quod leprosum appellasti, quia miscerem aliquas ueritates falsitatibus.

Gratias ago, quod aliquando, licet cum obprobrio, ueracem me confiteris. Sed id admiror, quid acciderit uobis Thomistis ut tam diuersum sentiatis. Hanc enim meam conclusionem, Thomistæ & tuæ sectæ fratres in Germania miro zelo detestantur. An alium habeatis Thomam in Italia, & alium in Germania, ignoro. Nisi forte mihi suspicionem facere uultis, quod nec Thomistæ Thomam, nec Thomas Thomistas intelligat.

Thomistæ nō conueniunt.

Ad octauam dicis, sicut ad septimam, id est, esse ueram, sed mixtam alijs falsis ideo me leprosum & maculosum. Dico & ego sicut ad præcedentem. Conueniat primum Thomistis inter seipsum, & tunc pugnent contra me, quam miror hanc conclusionem te non reprobare, cum tam multis persuasum sit eam esse falsam.

Ad nonam, ubi dixi, excipi articulum mortis & necessitatis in decretis Papæ Recte me dixisse sentis, sed non apte seu apposite, quod illa exceptio intelligatur, non quo ad impositionem pœnitentiæ, sed quo ad reservationem casuum.

Primo Manhus: quid hic audis? supra me sunt quæ dicis, ideo non possum ad ea respondere. Si Papa etiam in morte reseruat impositas pœnitentiâs, fateor me non intelligere, quomodo alias quæ iuxta Canones imponendas afferas? præcedente enim conclusione admisisti, morituris pœnitentiâs Canonicas non imponi. Hic rursum dicis, Papam non remittere pœnitentiâs, nisi forte intelligas, ut inferius, pœnitentiâs a sacerdote, uel a deo inflictas, non excipi articulo necessitatis. Sed de his iam supra dictum est, quod pœnas a deo inflictas, non sit ecclesiæ uel reseruare, uel relaxare: & sacerdotis impositio mere est arbitraria.

In morte nō potest pœnitentiâs reseruare.

Verum si ita sapis, figmenta illa cōmunia sequeris, quod quia sacerdos incertus est de quantitate pœnæ infligendæ, ideo morituro non potest omnia soluere, sed relinquit hoc Papæ.

Incertum pœnæ infligendæ relinquit Papæ, secundum Thomam.

Primum, quis credat, quod deus a morituro requirat aliam quam mortis pœnam quam solam sufficere dicunt ad plenariam remissionem omnium peccatorum & pœnarum, si uolenter fuerit suscepta: quod uerissimum est, quia preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.

Mors uoluntaria.

Secundum, si ignorat sacerdos quantitatem infligendæ pœnæ, quis eam certam facit summo Pontifici: at inquis, huic dictum est: Quodcumque solueris &c.

Respondeo: nunquid & quilibet sacerdos eiusdem uerbi uirtute soluit? Hæc & his similia, non nisi ex opinionibus dicitis: & in ecclesia dei docetis, quæ probare prorsus non potestis.

Ad decimam, Arguis me admittere, quod in alijs damno. Nempe, quod animas ad purgatorium addico, dum solum iniunctas dico remitti pœnitentiâs.

Respondeo ut supra. Non remitto eas ad purgatorium, sed iustitia & rigor dei: quem potestas ecclesiæ tollere non potest, nisi oratione, non potestate clauis.

Iustitia remittit ad purgatorium.

Deinde suadeo, ut fortiter moriantur: quod eos tutiores faciet a purgatorio, quam omnes omnium indulgentiæ.

Vndecimam præteris. Ad duodecimam dicis, etiam nunc ante absolutionem pœnitentiâs imponi, ut. c. dudum. Respondeo: Non tenes quod uolui, quod & culpa mea est, quia non satis me expressi: sed nec optruit, cum disputationem proponerem.

Sensus meus est, & fuit, quod olim non absoluebantur ante pœnitentiâ expletam: quod ex eo poteris intelligere, quod subiunxi, tanquam tentamenta ueræ contritionis. Nostro enim seculo, ubi solum imponitur, non autem impletur ante absolutionem, non potest explorari, an uera sit contritio. Et utinam ille uetus mos reuocaretur.

Absolutio olim post impletam pœnitentiâ.

Ad

Ad tertiamdecimam, Concedis uerum esse per mortē omnia solui, ubi ex Ca-
none tantū pœna debetur, Quod si eā quā imponit Canon, etiā diuina iustitia
exigat, purgatorium neges, necesse est;

Oratio pro
deft aiab⁹ in
purgatorio,

Iudicium nō
est incerti,

Respondeo, Siue iustitia exigat, siue non; nihil hoc ad clauēs ecclesiæ, sed ad
orationes duntaxat; Sicut Iacobus dicit, quod oratio fidei ecclesiæ saluabit infir-
mū; & si in peccatis fuerit, remittent ei. Secūdo, Fieret tunc ministeriū clauū
& quantū solueret; quod mihi certe satis absurdū uidetur. Nam iudiciū ferri nō
debet super re prorsus incognita, Clauēs em̄ rem certā & solidā operari debēt,
Sed iam satis supra & alibi, Tertio non sequitur, ideo purgatoriū a me nega-
ri, sed solum quod purgatoriū uirtute clauū non possit solui, ut infra.

Ad quartādecimam, & quintādecimā: ubi disputauī, quæ mihi uideretur
esse pœna purgatoriū, scilicet horror, & timor, ac prope desperatio; tres mihi fal-
sitates imponis, & temeritatem,

Oratio in
fidem i utrū
uertunt,

Thomistica
consuetudo
dubia affir-
mare,

Thomistę he-
reticū uocant
non sententē
cū Thoma

Animæ i pur-
gatorio non
sunt certæ

Nihil præter
Thomam al-
legat Sylue,

Fides regula
est ecclesiæ
Romanæ, &
oim altiarum,
Ecclesia Ro-
dicipula fidei

Respondeo ad temeritatē prius, Eiusdē criminis reus mecū es & tu, & S. Tho-
mas, immo Thomas omnīū maxime, Qui p̄ oīa ferme sua scripta aliud nihil fa-
cit, q̄ disputat; & quod grāde est, etiā ea quæ fidei sunt, in quæstiones uocat, &
fidē uertit in utrū, ut nosti, Cur ergo mihi quæso, non permittis disputare de his
rebus, quæ sunt dubiosissimæ, & non determinatæ? nunquid ego ecclesia sum,
immo plusq̄ ecclesia, ut meæ disputatiōes pro definitionibus accipiantur? Sed
cōsuetudo ista est Thomistica; qua omnia asserere soletis, etiā quæ disputatiue,
proponitis, aut in Thoma legitis, Ideo & me assertorē credis, non disputatorē,
Verū ut uidebis in declarationibus, si in nulla mearū propositionū parte dispu-
to, hac parte maxime disputo, & ita disputo, ut meam sententiā firmius probare
mihi uidear, q̄ tua opinio sit probata; non tñ definitio, sed iudiciū ecclesiæ expe-
ctō, Ideo ignosco tibi, quod me hereticū uocas, sciens hunc esse morē Thomi-
starū, ut hereticus esse, uelit nolit, cogatur, duntaxat apud Thomistas, qui opi-
niones Thomæ non fuerit secutus, Nunc reliqua,

Prima, inquis, falsitas est; quod aperte innuo, eos qui in purgatorio sunt, ne-
scire sese saluandos esse; ut & xix. propositione dixi, Tu uero cū diuo Thoma,
cuius doctrinā per regulā fidei, ecclesiā Romanā, & discussam & pbatā dicis,
ponis, quod sciunt se liberandos, alioquin suffragia non expeterent.

Respondeo, Rē ip̄am omitto, quia disputo; & infra cōcl. xix, nō oēs esse certas
dixi, licet aliquæ forte cognoscāt, de quibus late in declarationibus, si peruene-
rūt, aut perueniēt in manus tuas, Nam id credo me probare & probasse, quod
non oēs sciunt se esse saluandas; ut testantur exempla multa, de animabus eun-
tibus ad iudiciū &c.

Probationes tuas tantū uideamus, Primo autoritatē B. Thomæ inducis; cu-
ius sententiā, sententiā sanctorum uocas numero plurali, forte reuerentiæ
causa, Et ut huic credam, dicis a Romana ecclesia, regula fidei probatū, Miror
quod inter tot ecclesiæ doctores, non aliquando alium quoq̄, aut textum scri-
pturæ inducas; ideo per fundamentum secundum iterum tam te, q̄ Thomam
reijcio; Quia & Augustin. recept⁹ est ab ecclesia magis q̄ S. Thomas; Paulus
autem maxime, qui fundamentum meum primum est.

Secundo quid miror uelis, quod ecclesiā Romanā fidei regulā uocas, Ego
credidi semper, quod fides esset regula Romanæ ecclesiæ, & omnium eccle-
siarum, ut Aposto. Gal. vj, Et quicumq̄ hanc regulam secuti fuerint, pax su-
per eos &c, Rogo, eo usq̄ digneris adulari Romanæ ecclesiæ, ut eā pmitas disci

discipulam esse fidei, quæ regulatur fide, non regulet fidem. Sed forte hæc uerbi est contrauersia, quia regulam fidei improprie locutus, uocas, quod ad eam fidem quæ Romana ecclesia profitetur, omnium fides debet conformari. Et placet *Ecclesia Ro.* mirifice. Nam & ego gratias ago Christo, quod hanc unam ecclesiam in terris ita seruat, ingenti, & quod solum possit probare fidem nostram esse ueram, miraculo, ut nunquam a uera fide, ullo suo decreto recesserit, nec tot barathris pessimorum *Romæ pessimi mores.* morum, diabolus tantum efficere potuit, ut penes hanc non maneret ab origine sua canonicorum Bibliæ librorum, & ecclesiasticorum patrum & interpretum autoritas, & autoritatis sincera professio: licet multi forte sunt nimis, qui priuatim his libris prorsus nullam habeant fidem: nec eos curant, aut legere, aut intelligere.

Tertio, Illam consequentiam tu ipse quæso perdende: Anima expetunt suffragia, ergo sciunt se esse saluandas. Fuisti ne tu ipse aliquando in periculo, uel mortis, uel alterius necessitatis: in quo nesciebas, an tibi esset pereundum, uel emergendum? Si fuisti, recordare quæso quæ anxie quaesieris auxiliū & consiliū, eo maxime, quo ignarus fuisti auxiliij & consilij. Et, ut ille ait, una salus tibi fuit nullam sperare salutem. Si non fuisti, obsecro uelis credere ijs qui fuerunt. Vbi est ergo argumentum tuum: petunt suffragia, ergo sciunt se saluandas? Quid si contrarium uerius sit: petunt suffragium, ergo ignorant se saluandas? Sic inquam potest fieri, ut a facie æternæ iræ horrentes, timeant perire, & in lacum ire sempiternum: & ne intrent, orare, & suffragiū querere. Hoc ecclesia uidetur sentire quando pro eis orat, ne absorbeat eas tartarus. Itē, Libera eas de ore leonis. Ecce in ore leonis iam iam deglutientis, & in absorptione tartari eas esse ecclesia protestatur. Sed latius, ubi dixi.

Secunda, inquis falsitas est, quod qui purgantur, timeant, præterquam filialiter: quia timor de futuro malo &c. Respondeo: tuo te gladio peto. Temeritas est in ijs quæ nos ratio naturalis non docet, uelle aliquid definire nostra autoritate. Elue hanc temeritatem tuam, qui sine autoritate, tanta fiducia pronuncias, non esse in purgatorio, nisi filialem timorē. Thomam enim non audio. Secundo uideo te eo errore laborare, quasi possit esse filialis timor in uia tam purus, ut nullus cum eo mixtus sit timor seruilis poenarum: quod iuxta scrip. & ecclesiasticos patres non est possibile, cum nulla uirtus perficiatur nisi in patria. Et hæc mea positionis causa est, quod animæ sunt imperfectæ charitatis, habentes mixtum timorē poenarum, id est seruilē. Aut doce me, quomodo de poena doleant si non timent eam, si non dissentiant ab ea: nisi definitio doloris B. Aug. alia est in purgatorio, alia super terram, qua dicit: Dolor est dissensio animi ab iis rebus, quæ nolentibus nobis accidunt. Dolent ergo: Sed hoc fit, quia nolunt: si nolunt, seruiliter timent poenam.

Tu cape, ego nec fingere possum, quod quis doleat de poena, quam non timeat, aut horreat. Tertio id uero quod acute dixisti, quia timor sit de futuro malo: animæ autem sunt in presentibus malis. Si cogitare posses, uel gustasses uitam futuram unam guttulam, non ista diceres. Omnia sunt illic præterita, omnia presentia, omnia futura. Breuiter, quia hæc sunt ignota tibi. Hoc est quod dico, quia poena purgatorii est timor futuri mali, id est, horror damnationis: sicut supra exemplum dedi, de iis qui in piculo sunt constituti.

Quarto: quod si solus iste horror satis esset poenarum, impius esset deus, quod alias poenas adderet. Obsecro, creatorē tuum modestius nominare uelis misera creatura nunquid ideo deus impius esset, quia non secundum caput tuum opinionibus Thomisticis dissertum, ageret. Deinde nec me intelligis: non dixi hanc poenam esse sufficientem, id est omnem quam patiuntur animæ: nec de aliis poenis disputauit: Sed hæc solam animo tantam esse, tam uehementem, ut sola possit uice purgatorii esse, cum

*Ecclesia Ro.**Romæ pessimi mores.**Suffragia petunt ergo dubitant de salute sua.**Ecclesia dicit eas de salute dubitare.**Temeritatem Syluestri redarguit.**Filialis timor pure non est hic.**Pœna uolita non infert dolorem.**Pœna purgatorii.**Syluestri in deum immodestiam taxat.*

esse, cum

esse, cum in ea sit omnis pœna, immo alię pœnæ seorsum nihil sunt ad istam, ut dixi in declarationib.

Ad decimam sextam cōclusionem, ubi purgatorium dixi uideri prope desperationem; tu contra, certam spem salutis in purgatorium ponis; & hoc non, nisi nuda Thomæ autoritate, quod remitto ad fundamentum meum secundum.

Secundo uehementer dubito, an scias quid sit certa spes, cum tua ipsius sententia sit, quod homo nescit an amore dignus sit.

Terzio, hanc cōclusionem ex supradictis apertam relinquo, quod morituris & periculo pressis, licet nondum sit desperata, prope tamen, ac uelut similis est desperata, salus. Omnis enim timor, pars quædam est desperationis.

Timor pars
desperationis

Ad decimam septimam, ubi ex consequenti animabus augere necessario charitatem dixi, tu pulcherrimo Aristotele mihi occurris, quod uno inconuenienti dato, plura mihi contingerent, scilicet nō minus absurdum esse, quod timorē seruilem in animabus posui, q̄ charitatis augmētū. Deinde tu q̄ optimas tuas conuenientias profecutus cum Beato Thoma, contrarium asseris, nihil allegās

uatores secū
dum quid, &
simpliciter
nunc dictū ē.

aliud, pro more tuo, nisi noua uocabula, scilicet, quod animæ secundum Thomam, sunt uiatores secundum quid, non simpliciter. Quis dixit tibi, & Thomæ esse eas uiatores secundum quid, non simpliciter? An Aristoteles in Elenchis suis? Quis temeritatem, ut tu uocas, tibi permisit scrutandi eius, ad quod nulla suppetit nobis ratio, naturalis præsertim; cum non disputes, sed definias? An illa tua fortissima ratio, qua dicis? Alioquin bonum esset eis, diu esse in purgatorio, ut perfectiores & consumatiores euaderent? Hoc argumentum credo non posse fieri, nisi a Thomista; tantum habet acuminis. Nam ex eo etiam sequerentur bonum esse, ut nullus sanctorum moreretur; & ut martyres usq; in diem iudicii carceres & unguilas sustinerent; quia si charitas potest augeri in statu in quo sunt bonum est ut diu in illo maneat, hoc est, semper moriantur pro Christo, quo perfectiores euadant. Hæc tu, ut dicis, non sequens uocum nouitates, sed uestigia sanctorum.

Si gratia au/
getur in pur/
gatorio, eri/
go p̄stat aias
diu illic esse,
argumētum
Syluestri.

Decimam octauam, ubi uidebas me petere autoritatē scrip. uel rationis omitis, nisi quod autoritate sanctorum pluraliter, id est, S. Thomæ, dicis fieri argumentū probabile. Concedo esse argumentum probabile, id est, dubium & dialecticum, cui non sit necessariū accedere fide. Et hac tua professione obstrictū uolo ut quoties mihi diuum Thomam adducis, sine scrip. sine patribus, sine ecclesia, sine ratione loquentem, memor sis, te dialecticum, non theologum agere; id est, probabilia tantūmodo tradere, non credibilia. Quid ergo? Hoc pacto iā omnino conuenimus in unū, & finis est disputandi; quia hoc q̄d affirmas tu, ego nego; uis ergo ut sistamus? nam deinceps, præter diuum Thomam, nihil ponis, nisi quod aliquando me cōuictis insectaris, ubiq; autem inuidiosum Pontifici me facere studes. Sed tansiliam breuiter.

Probabile ar/
gumentū, sed
non necessari/
um, quod ex
nudo thoma
sumitur.

Decimam nonam præteriens, dicis idem quod supra ad decimam quartam & decimam quintam dixisti, quo & ego te remitto.

Contra uicesimam dicis, summum Pontificem posse remittere pœnam tam impositam, q̄ non impositam, ut docet diuus Thomas. Oppositum autem dicere, est hæreticum, & contra priuilegium datum Petro. Respondeo; nego, & ratio negandi dicta est supra Con. quinta. Hæreticus autem ero, si postq̄ ecclesia determinauerit, non tenuero.

Ad uicesimam primam, me conuictio pungis, ideo transeo.

Ad uicesimam secundam, ea dicis quæ supra Conclu. quinta sunt confutata.

Nego

Nego esse factum & doctrinā ecclesiæ, relaxari poenas purgatorij per uiam indulgentiæ: quanquā admiror, quod hanc propositionem nō approbaueris, qui superius docuisti & admisisti, Animas in purgatorio non soluere canonicas poenas, ut dicit mea hæc propositio.

Poenas purgatorij relaxari p indulgentias, non est factum ecclesiæ.

Ad uicesimamtertiam, longo uerborum tractu repetis id quod supra tractatum est propositiōe sexta, de attritione & cōtritione; quod ibi dixi, hic dictum puta. Non est enim fundamētum Theologicum, ex attrito fieri contritum uirtute clauium, sed erroneum. Deinde attritio seu dolor ille imperfectus, nō est idem quod uelle habere dolorem & gratiā dei; sed uel est simulatio fallax, uel est initium gratiæ uerissimum. sicut B. Augu. ait: Desyderium gratiæ est initium gratiæ. Et alibi: Velle esse iustum est magna pars iustitiæ. Immo Apostoli in eo gradu permanserunt. Rho. vij. Velle mihi adiacet, perficere nō inuenio. Non ergo attritionis, nec liberi arbitrij, sed gratiæ est tale desyderiū, ante oēm uirtutem clauium. Secundo facillime admitto, quod dicis, indulgentias conferri posse etiam imperfectis; nec hoc negat mea propositio; immo ego credo, quod remissio poenæ sacerdotalis potest conferri indignis & non cōtritis. Sen sus autem meus est, quod nulla omnium omnino poenarum, tam a deo impositarum, quā ab homine, nisi perfectissimis potest dari, immo nullis in hac uita; manet enim poena mortis, dolor cordis &c. Et nullum est dubium in hac propositiōe, experientia teste, & omnium sententiā.

Ex attrito fieri contritum uirtute clauium, est error

Ad uicesimamquartam, Negas falli populū, si modo attriti cōfiteantur &c, quod ut supra de attritione dictum est, rejicio.

Remissio poenæ sacerdotalis indignis dari potest. Poenæ a deo impositas nemo, nec perfectissimis potest auferre.

Secundo, quod addis, alia opera bona non esse relinquēda propter uenias: cum nullus pro certo sciat se uenias affectum. Item, quia & si illi ueniam non consequuntur, pium tamē opus faciunt, quod eos in salutem disponit.

Respondeo. O miserum patrociniū ueniarum; obsecro si incertum est consequi nos uenias, quid facimus? quid doces? Apostolus prohibet, ne in incertum curramus. Hæc tua apud me uerissima sunt, immo apud omnes. Hinc est quod ego tota fiducia suadeo hominibus, ut relictis uenijs, inuicem beneficiant; quia hic sunt certi sese gratiam dei consequi, illic uero incerti an gratiam hominis consequantur. Hic tandem dicis & sentis ad omnia uota mea, immo plus quā uolui. Ego qui hæreticus, perfidus, erroneus accusor; nunquā tam uiliter de indulgentijs locutus sum, nec loqui uolo. Quid est quæso donum incertum, nisi nullum donum? Quare ergo tot pompis irritatur uulgus ad incertū suum bonum, quod ad certissimū bonum sine pompa potuit induci? Hoc modo peius fallitur, non maior pars populi, sed totus populus. Quid si ego ista dixissem? Secundo. Vbi nunc est potestas Papæ, ubi uirtus clauium, si non nisi incertū operantur? Iam Christus nihil dedisse uidetur ecclesiæ, qui nihil certum ei dedit. Eo scilicet peruenit res Ecclesiæ, studio Scholasticæ Theologiæ; ut quæ donata sint nobis, nesciamus, & id pfitemur nos nescire, cōtra Apost. j. Corin. iij. Sed uide meas declaratiōes. Credo me id effecisse, ut intelligi possit, quid clauis, & quid non operentur; idque non incerte, sed certe.

Incerti sumus de cōsecutiōe ueniarū, secundum Theologos.

Beneficere nobis inuicē, melius quā uenias redimere.

Scholastica Theologia.

Tertio, Altera lacinia frigidi huius patrociniij tui, miserarum ueniarum est hæc: quod & si illi uenias non consequantur, tamen pium opus faciunt &c. Uolo premere quæ hic cogito; tu quæso uide quid dicas, & quid inde sequatur. Hoc dico interim: non potest populus ad pium opus induci, nisi spe incerta ueniarum. Dico hoc populo, & uide si unum obolum pro tali ueritate cōsequaris. Quis enim pro incerto certum laboret? Ideo necesse est præconibus ueniarum

Pro incerto labore certū nemo facile suscipit.

L hanc

Docent popu-
lū in ppr
as iustitias
confidere.

hanc ueritatē nō docere. Et tamē nō fallit maior pars populū. Ad has impias fa-
bulas peruenimus, dū docemus populos nō in certissimā & nudissimā miseris
cordiā dei, sed in pprias iustitias incertissimas, immo nullas confidere.

Ventæ pul-
uis principa-
liter institutæ

Quarto, sic uentæ essent pro mortuis solidiores q̄ pro uiuis: quia tra senten-
tia profunt defunctis certissime, uiuis autē incerte. Et tamē pro uiuis sunt prin-
cipaliter & directe institutæ. Quod si directe non sunt nisi incertæ, quō quæso
certæ sūt, quādo sunt indirectæ: fateor hæc etiā in Glos. lib. v. quod autē, posi-
ta. Primo me mouerūt, ut de indulgētis dubitarē. Et quomodo non dubitarē
cum dubitare iubear, a tantis ueniarū tutoribus, doctoribus, præconibus?

Ventæ sunt
piæ fraudes.

Quinto. Vide ne populus pium opus pro uenijs facere doctus, non faciat eo
ipso nisi malum opus: scilicet, si opus huiusmodi alias non faceret, nisi uenias
speraret. Hic patet, quod non deum pro fine, sed creaturam, scilicet remissionē
pœnæ, in opere suo habet. Nisi uerum sit, quod aliqui dicūt, indulgentias esse
pias fraudes, quod homo bonum opus facit propter deum, & spe placēdi deo,
prouocatus ad hoc per uenias.

Potestas in-
tercedendi p
aiab°, apud
omnes.

Ad uicesimam quintam, ea quæ dicis, nihil curo, non enim sunt ad propo-
situm. Tu intelligis propositionem meam loqui de potestate iurisdictionis: quā
tamen negaui superius & inferius in purgatorium ualere. Ego loquor de po-
testate operandi. Et quidem non fuit mens mea, ut sic fallerentur legentes: sed
tunc sicut occurrebat, ita ponebā. Potestas itaq; hæc est: quia Papa generali
intercessione orat pro defunctis cum tota ecclesia: Episcopus speciali, ut in die
bus communibus: Curatus, in singulis ferijs. Ergo est potestas orandi & inter-
cedendi, de quo alias.

Ad uicesimam sextam, dicis ecclesiam habere potestatē in purgatoriū, securū
sanctos, id est, S. Thomā: & hoc per applicationē meritorū Christi.

Respondeo, ut supra. S. Thomam nego.

Ad uicesimam septimam, ardens in defensionē tuorum dicis: nō hominē,
sed meram ueritatem & catholicam prædicari ab ijs, qui animam eo instanti,
quo plene factum est illud, gratia cuius plena uenia datur: puta, quando de-
fectus est aureus in peluim.

Respondeo, o suauissimam glossam: quis ignorat, q̄ anima, quando satisfac-
tum est pro ea, in instanti euolat? Nunquid hoc impugnaui? quis ista nō cre-
dit? Sed & hanc glossam tuā dederunt postea tui quoq; fratres Germania.

Secundo, huc attende, & hic respōde, ubi urgeris, & nodus hæret, An sit ho-
minem prædicari uel deum, dicere, quod anima per indulgentias euolat. Hoc
tu iam iterum facto & doctrina ecclesiæ, id est, opinione tua & S. Thomæ, pro-
bas, & nō aliter: quanq̄ tu non tam uiliter pendis animas, q̄ hi nostri. Si quidē
tu aureū in peluim, nostri duodecim quatrinos satis esse dieunt.

Auro nō re-
dimunt ania

Tertio: quod si etiam uerum esset, per indulgentias redimī animas: qua dia-
lectica didicisti, eodem momento satisfactum pro anima, quo factum est id,
gratia cuius donatur uenia? Ita diuinatis de ijs rebus abstrusissimis, ac si præ-
sentes omnia uideretis. Nonne posset fieri, ut dum ille nummum iactat, inte-
rim angel°, sicut Thobia fecit, offerat deo memoriā hui° facti, & deinde aīam
uisitet, & aliqua mora intercedēte redimat, aut aliud fieri qd nos ignoram°.

Theologi di-
uinant.

Concionato-
res indulgen-
tiarū obscur-
re loquunt.

Quarto, aptissimam inducis similitudinē: quod talis prædicator sit similis
coco, qui substantiales cibos accidentalibus saporibus exacuit. Immo hoc do-
lemus, quod comestores illi, nimis accidentalibus & alienis uerbis adulterant
uerbum dei, Deniq; iube, ut prædicatores illi hoc modo sua uerba intelligēda
doccant

doceant; & uidebis eos omni populo sibilum & fabulam fieri; nullus enim ita intellexit. Quare satis uideo, quantū sollicitauerint apud te, ut hanc eorū conscientiam utcuq; excusares, & leuares: sed frustra.

Ad uicesimam octauam, me detractorē uocas, & eū qui ponit in cœlū os suū quia deus, inquis, concessit Papæ dare de suffragio pro uoluntate sua.

Respondeo. Nolo tecum cōuitijs agere mi pater. Scio quod omnia facilius sustinemus, q̄ ueritatem. Tuis uerbis non potest offendi avaritia: quia nō tangis eam, sed tingis & pingis. Nam quod Papa possit dare suffragium, non nego: sed quod suffragium faciat animam euolare, hoc interim nego, donec tu aliud probaueris.

Veritas urit,

Suffragiū nō facit animā euolare.

Ad uicesimam nonam. Primum somnia mea uocas. Deinde ex S. Thoma de pœna uoluntaria longum trahis sermonem. Et in fine dicis: Contrarium si quis asserat, stultus & ridiculus sit.

Respondeo. Sum optime contentus, ut tu sapias & rideas, usquequo uoles. Sim ego stultus & ridiculus.

Secundo. Ego quæstionem duntaxat posui. Tu sicut egregius Thomista, pro more uestro, nec nutum uestris opinionibus contrarium ferre potes. Nihil tamen prorsus probas.

Tertio. Ista distinctio B. Thomæ est falsissima, meo iudicio: scilicet, quod alia qua pœna est per quā bonum acquirimus, ut quæ est in hac uita. Alia autem per quam nullum bonum nobis accrescit: sicut est mors naturalis, & pœna purgatorij: quia licet sine ea, ut ais, non peruenitur ad bonum, tamen bonum non per eam accrescit. Respondeo: ita loqueris sine iudicio, ac si necesse sit uerbum B. Thomæ oraculum haberi. Cur ergo Apostolus errat, quādo dicit: Omnia cooperantur in bonum sanctis: Sed forte, ut estis prompti ad distinctiones, id est, scripturæ discerniōes, dices, quod omnia cooperantur, scilicet huius uitæ: sic enim soletis elabi. Contra, Rhoma, xv. Qui moritur, domino moritur. Et Psal, cxv. Pretiosa in cōspectu domini, mors sanctorum eius. Doleo ego sanctum uirum eo prolapsus, ut neget per mortem bonū accrescere: cū sancti martyres, martyrio & morte summum præmium & aureolam obtinuerint. Igitur, siue hæc dicat angelicus, siue humanus doctor, insulsissimum errorem dici, cum fiducia proclamo.

Per mortem aliquid boni acquiritur.

Distinctiōibus dissipat scriptura.

Quarto, eodem sensu, probabiliter, nihil asserendo, dixi: Animas quoq; uoluntaria passione pœnarum purgatorij, perfici in charitate: quia necesse est: ut ament & eligant pœnas, quas sentiūt deum eis infligere. Hæc enim uoluntas dei est, quā super omnia diligūt, aut certe diligere laborant.

Animæ i purgatorio pficiuntur in charitate.

Ad tricesimam, repetis eandē tuam cantilenam, q̄ animæ certæ sunt de gratia dei & salute &c. quibus supra respondi.

Ad tricesimā primā, dicis me superfluū dicere: eo q̄ supra posuerim p̄fectissimos consequi uenias, hic autē uere pœnitentes, qui tamē minus rari sunt.

Respondeo. Recte fecisses, si meas propositiones intactas reliquisses. Tu incedis ad Aquilonē, & illæ ad Austrum: adeo cōuenit tibi cum intelligentia earum. Tu audes egregie mi Pater, p̄fectissimos discernere a uere pœnitentibus? Deinde, quod absurdius est, pœnitentes & attritos facis eosdem, nisi obicem ponant. Ista figmenta obicis & attritionis, supra quoq; reieci, & nūc reijcio. Humana sunt cōmenta nuper inuenta, sine autoritate ulla & ratione. Neminē pœnitet uitæ suæ, nisi gratia fidei præuentum, ut tenet una sententia totius ecclesiæ. Quid mihi ergo de fictitia illa pœnitentia, quā tu attritionem

Attritio fictitia pœnitentia,

L ij fingis?

fingis? Nec est ullus tam perfectus in hac uita, qui non egeat pœnitentia, ut supra dixi. Tu autem pœnitentiam extra ecclesiam uideris ponere, inter attritos duntaxat; quod est euidentis error.

Nemo ex bonis operibus tuus est.

Misericordia dei nos tuos facit.

Ad tricesimam secundam, ubi ego docui, ne ullus fideret in literas ueniarum; quippe cum dicat Script. Maledictus qui confidit in homine. Tu acutissime uolens unum malum uincere, gemino te perdis. Primum, fatuos eos asseris, qui sine operibus bonis tuos se putant. Quid ergo supra dixisti, quod attritus consequens sacramentum & indulgentias, euolaret, si moreretur? cum talis omnino sit sine bonis operibus. Deinde uideris admittere, quod cum bonis operibus possint esse tuti, hoc secundum te Christianum est; secundum Augu. & Paulum, Pelagianum est. Cum talia opera reuera nulla sint, quibus tuti esse possumus; sed nuda misericordia salui erimus, ut Apostolus Tit. iij. Nō ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit. Ita & alibi: Sola fidei iustitia gloriatur. Secundum. Qui uero ex spiritali comodo eiusmodi literarum, concipiunt spem melius uiuendi & moriendi &c. recte sentiunt; & sic docentes, recte docent.

Respondeo, Remissio pœnarum tantum conferri per literas & indulgentias; dignum ne ergo iudicas hanc spirituale comodum uocare? Quid anima inde boni consequitur? Nihil prorsus, & tamē est spirituale comodum. Ita luditis uerborum & nominum licentia, donec omnia confuderitis.

Spes uitæ melioris a deo ē

Secundo, quomodo melius spes uiuendi nascitur ex remissione pœnarum? id est, uita ex morte? Mortua res est pœnarum remissio; & ita mortua, ut etiam tuis Magistris testibus, melius sit satisfacere per se, quā satisfactionem remitti per indulgentias. Sed quid ego cum tuis nudis uerbis pugno? Spes uitæ melioris ex deo per gratiam eius tenet. Gratia autē nō in remissionibus, sed in infirmitatibus pœnarum potissimum operatur; ut ad Corinth. Virtus in infirmitate proficitur.

Ad tricesimam tertiam, Vbi nihil habuisti quod diceres, id uoluisti conari, ut me Pontifici odiosissimum faceres; cuius me detractorē iniustum, falsum erroneumque deblateras. Euidens signum est destituti a ueritate, furor & indignatio.

Respondeo tibi semel pro omnibus. Summi Pontificis potestatem honoro, sicut decet. Vestras autē, uel opiniones, uel adulationes contemno. Ideo huius conclusionis meæ, hanc enim disputo, contrarium libera fronte haresim pronuncio. Non est in manu hominis reconciliari hominem deo; nec Papa potest gratiam dei iustificantem donare, ut tota sentit ecclesia, Cuius contrarium nullus fuit tam foedus hæreticus, qui doceret.

Secundo, ut tuis præconibus utcumque succurras, iterum fingis distinctionem, pro Thomistarum laudabili more, d. Qui uero dicunt, ut refers, uere dicunt, modo reconciliatio illa intelligatur improprie, per amotionem reatus, qui animam a dei contemplatione clare secludebat.

Improprie

Respondeo, miror quod nō eadem opera reconciliationem illam intelligi doces Alphabetum Græcum, uel Hebræum, aut aliquid aliud, quod non significatur literis & syllabis istis. Si ista licentia improprie loquendi permittitur, quid me impugnas? cur non aliquo sensu improprio me uera dixisse fingis? cur nō omnium hæresim insanias uno sinu suscipimus, cum possint eorum uerba uera fieri si improprie accipiantur? Vbi manet regula illa, Quod doctori ecclesie omnis improprietas, quantum fieri potest, uitanda est? Et illud Sapientis: Qui loquitur sophisticè, odibilis est. Rogo dent mihi tui improprie tecum ueniam, si uerba uestra non intelligimus ego & populus. Credimus enim uos uti uerbis

uerbis pro intellectu, non pro illusione nostra. Nisi iterum redijt, quod B. Hierony. in Ioanne Hierosolymitano arguit, scilicet quod aliud loquuntur sacerdotes, aliud audiunt populi. Vos autem dedita opera ad improprietatem uertitis uerba; & hoc etiam defenditis, ut gloriam uelitis meruisse.

Theologi
Scholastici
illudunt populum.

Ad tricesimam quartam dicitis, quod sit hæretica; quia negat quod Papa possit omnem pœnam abolere.

Respondeo & ego per distinctionem. Hæresis accipitur uno modo, prout est contra opiniones nudas Thomistarum; & sic est hæretica. Alio modo, prout est contra doctrinam fidei & ecclesiæ; & sic est catholica.

Hæreseos duplex genus.

Secundo, spero quod mihi etiam non rogatus cõcedes, per indulgentias nõ aboleri mortem, & mortis tot pericula, & infinitas passiones huius uitæ. Istis autem manentibus, obsecro, quid magni remittunt ueniæ, quãdo relicta mortis pœna, satisfactiõculas temporales remittunt; Sed ex musca elephantem facere placuit, utinam non amore Amorrei.

Satisfactiõculas temporales remittunt.

Ad tricesimam quintam dicitis: Nullum esse declamatorem reor, qui tam stulte docuerit.

Respondeo. Ego nõ reor, sed scio. Extant enim libelli positionum, quibus id non solum docent, sed ita defendunt, ut contrarium asserant errorem. Idcirco iterum rogo dominum, ut Thomam Italicum & Germanicum sibi discordem, primo concordet; ut sciam utri pugnem, uel cedam. Sed iterum ad solitum refugium uenis, id est, ad improprietatẽ forte, d. Si qui tamen docerent, quod non contriti, non uane indulgentias consequuntur, quia proderunt contritione ex post facto accedente, non male docent apud complures peritos. Ergo id Christianum est prædicare? Cur ergo scriptura nos hortatur, ut quantocyus conuertamus & conuertamur; & nullam dat fiduciam futuræ pœnitentiæ, interim secure dilatare? Sed omni hora uigilandum docet. Siue ualeant indulgentiæ in futurum, siue nõ, nihil curo. Id curo, quod pro re leuissima, id est, uenijs, rem illam grauissimam, & solam necessariam, id est, contritionem, tam uiriliter aestimamus, tam frigidè curamus; ut nõ ad nos pertinere uideatur, quo tempore peccator eam obtineat, modo presentes uenijs redimat; quas cum sine periculo non solum differre, sed etiam nunquã redimere liceat; sedulo tamẽ agimus, ne differat. Si id amore pecuniæ non fit, cur nõ tam sedulo agimus, ne contritionem differat? proprietas hic ne obstat? Omnia tam acute pro uenijs gloria excogitant. Et impius sum, qui pro gratia dei uel stultè disputo.

Contritio uiliscit.

Ad tricesimam sextam dicitis, quod sit hæretica; deinde pœnitentiales Canones euacuet, euertat, & tertiam partem pœnitentiæ satisfactiõne, & omnia iura loquentia de pœnitentiã, & purgatorium. Adde quæso, & cœlum & terrã, ut omnia comprehendas.

Respondeo. Spero dabis mihi uerum esse, quod per totam ecclesiã dicitur, scilicet, posse contritionem hominis tantam esse, ut deleat omnem culpam & pœnam. Secundo dabis, quod uoluntarie moriẽtes omnia soluunt, & satisfaciunt plenissime. His credo sine indulgentijs & literis adesse remissionẽ plenariã; & tamẽ me in hoc nõ esse hæreticũ, nisi apud Thomistas forte.

Secundo, debitũ ideo dixi etiã ijs, qui tam perfecti nõ sunt; quia Papa minister est Ecclesiæ; quicquid potest facere fidelibus in salutẽ, debet sub necessitate salutis, etiã gratis, quod si non fecerit, deus supplebit spero per misericordiã suã, quod homo neglexit per incuriam suã.

Papa minister est ecclesiæ

Ad tricesimam septimã. Postq̃ dimissa disputatiõne, quam de participatione

L iij bonorũ

**Thomistarū
opiniōes fri-
gidissimæ.** bonorum Ecclesiæ cœperas, dicis tandem hæreticum me esse, si dicerem suffi-
cere impleri iniunctam pœnitentiã a sacerdote, sine impletioe eius, quæ a deo
imponitur; & sic euolare peccatorẽ, non satisfacto prius deo. Sicut dixi, ue-
ster iste mos est, si mos uocari posset, tanta cholera æstuarẽ, ut altera pene sylla-
ba hæreticũ dicatis. Nil nisi hæreticũ, hæreticũ, hereticum, Thomistæ loqui di-
dicerunt; & tamen nihil prorsus efficitis, nisi quod contra uestras frigidissimas
& nudissimas opiniōes dictum aliquid esse probatis. Ideo mihi de uobis Esa.
uidetur dicere: Concipietis ardorem, & parietis stipulam, & illud Gentilis;
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

**Syluestriū to-
sum negat.** Primũ, ex prædictis uidisti, quod de pœna, quã deus infligit, omnibus parti-
bus a te diuersus sum, alijs nixus principijs. Ideo totũ quod cõtra me machina-
ris, frustra machinaris; nego principia tua, & te totũ a plãta pedis usq; ad uerti-
cem; sicut habes fundamenta mea superius posita.

Secundum, nolo ergo docere uel doceri in ecclesia, quod requisitus nõ pos-
sim defendere; nisi dicendo, sanctus Thomas sic dixit, Christianus sum, nõ
Pythagoricus.

Ad tricesimamoctauam. Utrobicq; damnabiliter me errare dicis, siue de cul-
pa, siue pœna intelligã; quia Papa nõ declaratiue, sed ministerialiter & dispo-
sitiue culpam & pœnam relaxat.

**Attritio
fictitia.** Respondeo. Hæc supra confutata satis sunt; quia ante ministerium Papæ,
& ante eius dispositionem, oportet remissam esse culpam. Nihil enim ualet
tua fictitia attritio.

**Papa, præter
intercessionẽ
nihil iuris ha-
bet in foro
dei.** Secundo, quo ad pœnam a deo inflictam Papa nec dispositiue, nec ministe-
rialiter se habet, ut remittatur. Hoc enim pertinet ad forum dei; in quo Papa,
præter intercessionem, nihil iuris habet; ut satis dictum est; nec contrarium est
determinatum ab ecclesia.

Thomastri. Ad tricesimamnonam, tandem plena fiducia, premo peruersum doctorem,
Deinde detractorem uenialium, ne dicam, uenialium prædicatorum & Pon-
tificis proclamas. Deinde negas bonarum disciplinarum præceptis institu-
tum. Oportet me tãdem animum meum & lectoris mei instituere, ut sciamus
cum Thomastri neminem posse loqui, nisi paratum, altero uerbo cõuitium,
crimen, blasphemiam audire. Diligitis enim opinionis uestræ sensum plus q̃
onager suum foetum. Audiamus ergo istam magnificam tuæ disputatiõis bul-
lam. Duo, inquis, præcepta tenes falsa, quæ uenias euertunt. Vnum, quod ue-
ra contritio aboleat omnem pœnam. Alterum, quod uera contritio pœnas
præeligat semper. Primum impugnas, & id nõ nisi bene institutorum Theo-
logorum paradigmate; scilicet, ubi offendens hominem, restituitur in amicitia,
non sine emenda. Ita deus, lege communi, abolita culpa, uult peccatorum
emendam præstari &c. Primum, si esses bene institutus Theologus, ut glo-
riaris, scires iudicium diuinum & humanum dissimilia & contraria esse; Et de-
um, si remittit, totum remittere; quod homo, quia non est tam bonus q̃ deus,
non facit. Deniq; sic Christus docuit; Vt filij essemus patris, non reddentes,
nec requirerentes malum pro malo, sed benefacientes malis. Si filios oportet
esse

**Iudiciũ diui-
nũ & huma-
nũ differunt.**

esse tales, quanto magis ipse pater talis est? Ideo lex ista communis, quam tu, pace tua dico, fingis, non habet locum, nisi in opinionibus tuis. Nec unquam legis a deo peccatum remissum, reseruata poena, praesertim ea quam Papa remittere possit: legis autem semper contrarium, quod omnino poenam & culpam remittit, fat habens uindictae, si homo noua uita totus ei seruiat. Igitur legem illam communiem, qua utitur deus remittendo peccatum, ille doctius & uerius tradit, qui dixit: Sacrificium deo spiritus contribulatus, cor contritum & humilium deus non despicias. Immo de industria praueuientis, damnat uestram sententiam & legem, dicens: Quoniam si uoluisses, sacrificium dedissem, holo caustis non delectaberis. Ad idem est Esa. j. Psal. xlix. & Mich. vj. & multa alia loca scripturae: ad uestram sententiam autem nulla profus.

Lex dei communis, secundum quam deus remittit peccatum.

Secundo, iterum inuidiam mihi conflare anhelas, quando me accusas, quod eneruem & euacuem uenias. Hoc, salua tua reuerentia, non uerum dicis, ista enim sententia mea: quod cum satisfactio sit, omnium sententia, melior, quam indulgentia: dico, quod bona opera, quae pertinent ad satisfactionem, sint praeferrenda uenijs: praesertim cum ueniae sint nec praecipuae, nec consultae: ideoque nec meritoriae, nec utiles ad salutem: Quia ubi non praecipuum, ibi nec obedientia: ubi non obedientia, ibi nec meritum: ubi non meritum, nec salus. Sunt enim licentiae ac permissiones quaedam: ut olim libellus repudij, & nunc permissio litium & iurgiorum forensium. Ideo dolere me confiteor, quod has res leues tanto boatu ardemus uulgo persuadere, quod cum sine exhortatione prouum est ad permissiones: summis uiribus persuadendum fuit ad meliora, id est, ipsam satisfactionem. Ad hoc modo, cum uideant praecones ueniarum, quaestum funditus periturum: prudentissime hanc melioris persuasionem, non modo omittunt, sed omni studio celant quoque. Nec multum prodest, quod dicitur, causa uerbi, uenias quidem non ualere ad meritum seu salutem: ualere tamen ad celerem satisfactionem & poenarum extinctionem. Sit sane ita: sed nihilominus redit id, quod prius dictum est, quod adhuc melius sit, etiam poenas & satisfactiones non extinguere aut remittere: cum in hoc non nisi optima opera remittantur: scilicet, oratio, ieiunium, elemosyna. Haec enim sunt partes satisfactionis: quas remittere si audes bonum asserere, audebis etiam id quod nihil est, optimum dicere. Igitur uenias quaerant qui uolunt: sed exhortentur plus ad meliora, id est, ad ipsa optima satisfactionis opera, sicut uirgini permittit Apostolus nubere: hortatur autem magis, ut uirgo maneat. Tales & tam discretos ueniarum buccinatores, qui separant pretiosum a uili, si dederis, nihil est quo dissentiam: paucos autem dabis, aut aliquot ex ipsis mendicos facies.

Opera bona quae pertinent ad satisfactionem, sunt praeferrenda uenijs.

Litium & iurgiorum forensium permissio apostolice Christianos.

Poenas & satisfactiones melius est non remittere.

Adhortetur potius ad opera satisfactionis.

Ad quadragesimam, cum sancto Thoma (Timui enim, ne cum S. Paulo uel Augustino) confutare conaris alterum meum, ut dixisti, falsum praecipuum: scilicet, quod uera contritio poenas quaerit & amat. Et distinguis duplices poenas, sicut & supra fecisti. Primo, quod diu poenas dare pro sceleribus, est alicuius boni allatium, ut in praesenti uita, quando meritorium est: uera contritio amat poenas, ad merendum & praecauendum a peccatis, sine tamen contemptu ueniarum.

Respondeo. Gratias ago tibi quammaximas. Nunquid ego aliud uolui, quam quod tu hic dicis? Cur ergo supra, hoc praecipuum falsum asserebas? An

L iij idem

idem apud te diuersis locis & uerum & falsum est: Rogo, si mihi nō uis credere, crede aliquando ueritati, ut Augu. ait: per os tuum loquenti tibi, fortassis ignoranti & inuito. Admitto optimam istam confutationē falsi præcepti mei, qua uerissimum esse astruitur. Sequeris: quia utrunq; melius est, q̄ alterum &c. Magne deus, quanta est uis ueritatis, ut omnium se fortissime tueatur, per os detrahentium sibi. Tu qui bonus es disciplinis institutus Theologus, doce me quæso, quomodo hæc duo simul stare possint, amare & querere pœnas & satisfactiones, simul etiam remitti & querere indulgentias? Quia unum illorum, ut ais, sine altero minus est; utrunq; autem melius est, id est, ut simul satisfacias, & simul omittas satisfactionem: quod est aliud nihil, q̄ cum ratione, ut ille ait, insanire.

Veritas se tuetur.

Amare pœnas, & querere indulgentias nō sūt simul.

Thomistæ discordant.

Sequeris: Vbi uero pœnæ nullum bonum afferunt, sed retardāt a bono gloria, pœnæ non assumuntur &c. De his conclusio mea nihil dixit, sufficit mihi, quod etiam tuo testimonio sit uerissima, pro hac uita. Nisi quod iterum doleo diui Thomæ uicem, & miseram suæ discordiæ sortem; quia hanc conclusionem probat in Italia, & damnat in Germania.

Secūdo istud figmentū tuū est, quod pœnæ in purgatorio nō afferant bonū; contrariū em̄ superius tenui & defendi, usq; ad determinationē concilij.

Volūtas dei in oibus consideranda.

Tertio: Ratio tua nihil ualet, quod etiam pœnæ & opera hui⁹ uitæ retardāt a bono gloria: & tamen assumuntur; immo ut quidam e tua secta, doctissimus doctor Ioannes Taulerus ait; si cœlum coram te apertum esset, adhuc intrare non deberes, nisi primum uoluntatem dei super introitu consuleres; ut etiam in gloria, non quæ tua sunt queras. Sed hæc sententiā uerissimā & theologissimam absit ut probet Scholastica Theologia.

Veniæ p̄mittunt non improbantur.

Ad quadragesimā primā, dicis uerum me docere; & gratias ago. Addis tamen, quod non minus caute sunt improbandæ & restringendæ ueniæ, in præiudiciū Apostolicæ facultatis. Et tu quoq; uerū hic dicis; immo nec caute, nec incaute sunt improbandæ, sed permittendæ, ut quærat qui uelit; tantum te magnum quis se consecutū confidat, quin maius potuerit consequi.

Ad quadragesimam secundam & tertiam, conaris id persuadere, quod Pontifex per ueniās prouocat ad pium opus; Et melius esse opus pium cū uenijs, q̄ alterum solum.

Satisfactio, si ne uenijs eligenda.

Mihi longe alia mens est. Melius prouocaretur fidelis ad ipsam satisfactionem sine uenijs, ut supra coactus es concedere, id est, ad multa bona opera; q̄ quod prouocatur ad unum illorū cum uenijs, id est, remissionē multorum. Permitto tamen uenijs ita prouocari; sed dico quod sit incomparabiliter minus; ideo mea conclusio uerissima.

Opus per ueniās fit deterrius.

Secundo erroneū est, quod opus cū uenijs, uel gratia ueniarum melius sit, q̄ sine uenijs; quia si satisfactio est multa & optima merita, quomodo opus unū cum tot meritorum remissionibus melius erit, q̄ ipsa tot merita? Loquamur quæso cum iudicio & Christiana libertate. Neq; enim poteris dicere, indulgentias aliud esse q̄ remissiones satisfactionis; rursum, satisfactionem non potes aliud asserere, q̄ multa bona opera, ieiunij, orationū, eleemosynarū. Sufficit ergo quæsumus ut permittamus per unū opus bonū, multa bona opera remitti non etiā eousq; cōmendemus, ut melius esse unum multis credatur.

Per indulgentias remittunt opera bona.

Tertio, idē est, quod deinceps dicis; quod ceteris parib⁹, meli⁹ est dare eleemosynā gratia ueniarū, q̄ gratia meriti p̄cise. Id est; meli⁹ tibi uideē, ut homo, uno bono opere & merito, faciat se uacuum multis bonis operibus, erroneū hoc

hoc & impium esse, pace tua, credo. Semper tu id conaris, ut uenias, nō permis-
siones & licentiā quādam, sed perfectiones esse uideantur. Scis autem, quod
licentiā omnis nullam habet laudem, nec exhortationes; nisi quod non pecca-
tum est, & infirmorum, potius pigrorum solatium. Immo, ut ille uerissime di-
xit, Licentiā omnes deteriores sumus; ita in uenijs quomodo potest melior fie-
ri concomitanter, ut tu dicis, qui per eas tot meritis fit minor: & solum permit-
titur esse deterior; tu autē & suadere uis, ut sit deterior.

Veniā sunt
licentiā.

Sed uideamus tamē pbationē tuā; quia ibi, inquis, scilicet in opere p uenijs
duo bona sunt, scilicet meritum & sublatio impedientis; hic uero unicū est &c.

Respōdeo: q̄p̄ studiose claudis oculos, & in aperta luce quaris tenebras. Fa-
teor, duo bona sunt ibi, id est, meritum, & remissio multorum meritorū; quod
bonum est pigritiā carnis, & damnū optimum optimorum bonorū, & sub-
latio quidem impedientis, scilicet ad peiora.

Veniā sunt
remissiones
multorū me-
ritorum.

Secundo, hic, id est, in opere sine uenijs, id est, permanente satisfactione, nō
unicū est tantum, sed tot, quot sunt in tota satisfactiōe, quæ est optima & me-
ritoria sublatio omnium impedimentorum gloriæ. Et quid multa: si tua dicta
recte intelligeres, uideres tibi esse causam assumptam uituperandi bona opera,
& laudandi remissiones eorundem; quod horrendissimū est in ecclesia audiri.
Ideo cum fiducia mihi sumpsi causam laudandi bona opera, non tamē uitupe-
randi uenias. Abstrahē uocabula hæc, indulgētias, uenias; & relicta opinione
rem intueri, & uidebis te non bonum, nec bonæ causæ patronum. Quid enim
potest, etiam ipsa ecclesia, ex uenijs facere, nisi remissionem satisfactionum?
Quid autē potest p satisfactiones intelligere, nisi optima opera, meritoriasq̄
poenas, & ipsa a deo præcepta? Quid ergo magnificere præsumimus, quod in
se nihil est, nisi permissio deterioris, ne peccetur ab infirmis?

Syluester ui-
tuperat bo-
na opera, Lu-
therius ea
laudat.

Ad quadragesimā quartam. Nouus interpret scripturæ dicis, pauperi posse
negari elemosynam sine peccato mortali, licet nō sine ueniali; ideo conclusi-
onem meā falsam &c. Gratias tibi agit, ut optimo patrono, insignis illa belua
Philargyria; quia discit, se posse negare petenti elemosynam sine mortali pec-
cato. Proh dolor & horror horrendus, quid audimus in ecclesia? Cur ergo Io-
annes dicit, charitatē nō manere in eo, qui claudit uiscera sua a proximo suo?
An charitas etiam recedens, non relinquit peccatum mortale? Immo Christus
in iudicio cur damnabit eos, qui esurientem nō cibauerunt? &c. Sed forte in
persona Impropristiarum ista dixisti. Est aliquis sensus uerus, quem ex India
forte adduces postea, ideo interim expectabo. Quod si dixeris, tunc cum ue-
niali peccato negari, quando pauper non eget, aut alia iusta est causa. Breui-
ter, si est iusta negandi causa, sine peccato negatur; sin est nulla, peccatum mor-
tale est negasse. Sic euāgelium, sic Apostoli loquunt. Secundo cur non pa-
ri, immo maiori studio exquiris, quomodo liceat uenias non redimere, ad sa-
lutem inutiles & non necessarias; qui tam periculose & acute exquiris, quo-
modo bona opera liceat ommittere, sola necessaria & utilia ad salutē, deniq̄ præ-
cepta ab ipso deo? An obsequium deo te arbitraris præstare, si calumniaris præ-
cepta dei & bona opera; tantum ut uenias, nec a deo, nec ab homine præceptas
efferas immodice? Finge nullas esse uenias in ecclesia, sed omnes per se sa-
tisfacere, sicut olim fiebat; Rogo, utra facies tibi placeret, ueniarum, an satisfac-
tionum? Vel ergo tu non recte intelligis indulgētias, uel mala simulatione
moliris calumniam bonis operibus.

Pauperi ne-
gari elemo-
syna nō pōt
sine peccato.

Non querūt
ex qua causa
liceat omitte-
re bona opa

Olim nullas
uenias.

Ad quadragesimā quintā; iterū distinguis, ut uideris tibi, sufficientius bona
temporalia

temporalia

Necessitate
extrēa dicūt
elemosynas
dandas.

temporalia necessaria; & tandē cum Thomistis nostris cōsentiens, dicis, neces-
saria secundo modo danda pro elemosynis; sed solum in extrema necessitate.

Rogo, ignosce mihi reuerēde Pater; uror enim nimis, quod textum aposto-
li Ioannis de necessitate, perditissime trahis ad necessitatem extremam, quis de-
dit tibi potestatem, necessitatem illam, extremam facere? Sic diabolus insidio-
sissimus hostis, etiam sacras literas nobis illudit & perdit. Det dominus Iesus
Christus, ut nullus hominū, tibi & omnibus, qui hanc glossam tenent, tribu-
at, nisi dum peruenieris ad extremam necessitatē: ut discatis, scripturam sanctā
incorruptam relinquere uel penuria, istam libidinem, & luxuriā corruppen-
dā scripturæ, iam ferme trecentis annis patitur ecclesia, incomparabili damno
suo, a doctoribus scholasticis.

Secundo, conclusionē meam uerā relinquis. Verū nō capis quod uolui. Tu
in hoc recte sapis, quod necessaria secundo modo, potest homo pro uenijs da-

re; quod admitto. Sed nostri uenales præcones de necessarijs primo modo, sua-
dent hominibus dare pro uenijs. Horum enim uox & literæ, exempli gratia,

sunt hæc. Si haberes unam tunicam uendere deberes, ut uenias redimeres. Nec
hoc contenti, suadent; ubi quis necessaria primo modo non habuerit, tum ali-
cunde mutuet, aut mēdicet, etiam si sit uxor; deinde fratres mendicātes quoq̃
suadent, ut corradant sine licentia pecunias. Hæc sunt, mi pater, illa porten-
ta, quæ apud nos grassantur; nihil nisi impudentissimæ & rapacissimæ avaritię
negociū hic agitur, in tantū ludibriū ecclesiæ Ro. ut hæc sola esset causa abun-
de satis, ut uniuersæ ueniæ tollerent. Nec me falsa dicere credas; nō tantū uox
& fama extat, sed & libri eorum, in quibus hæc passim legunt.

Tertio, omnia quæ suades & dicis, ea opinione uel simulatione dicis, quod
ueniæ sint aliquod bonum; de quo satis supra.

Ad quadragesimā septimā, cū tibi esset uerissima, tamen quia propositum tibi
fuit, nullam nō mordere, licet nullos dentes habeas; ad insignē adulationē
Papæ uersus, admittis esse ueram; sed ex Papa monstrū faciēs, tribuis ei utri-
usq̃ potestatis apicem; scilicet ut sit simul Pontifex & Imperator. Ita autem tri-
buis, ut possit imperio iubere pro fabrica sancti Petri, ut pro communi bono.

Nūc autem incomparabilē modestiā ei interim appingis, quod petit & remun-
nerat. Hæc tua mollissima, sed nocentissima adulatione id agis, ut futurus ali-
quis Pontifex, laudum huius modestiæ pertæsus, ius sibi credat esse de gluben-
di totius orbis Christianos, idq̃ cum imperio & potestate.

Secundo dico, quod Basilica sancti Petri est commune bonum urbis Rho-
mæ. Nostræ autē Basilicæ sunt nobis utiliores, & magis necessaria; quia non
possimus omnes ad Basilicā sancti Petri cōuenire, uerbum dei audire, & sacra-
menta percipere, qua sola causa ædificantur; meliusq̃ esset, quod Basilica san-
cti Petri non ædificaretur, q̃ quod Parochiales nostræ ecclesiæ desolarentur.

Id autem agi uidemus, & dolemus, dum omnium ecclesiarum subsidia, per in-
dulgentias ad insatiabilem Basilicam sancti Petri trahuntur. Quare istas tur-
as frigidissimas causandi rationes, scilicet quod Basilica sancti Petri est totius
Christiani populi bonum, etiam rident Germani, sicut iustum est. Cur ego
non magis Basilicam sancti Ioannis matrem ecclesiarum, etiam bonum cō-
mune uocas? Sed forte adhuc in futuris annis restat, ut omnes ecclesias Rho-
manas, deinde & palatia, nouissime & muros, & plateas, & pontes, no-
stris pijs operibus, gratia ueniarum factis, ædificemus; ut non sit finis exacti-
onum. Quare mi Pater, ego sic, ut debeo, suadeo hominibus; ut primum ui-
uis tem

Adulatio ex
papa monstrū
facit.

Pontifex nō
pōt exigere
nūmos, ceu
princeps mū-
di.

Basilicæ no-
stræ sūt nobis
utiliores, q̃
ecclesia S. Pe-
tri.

Insatiabilis
basilica sani-
cti Petri.

Non est finis
exactionū q̃
indulgentias.

Non est finis
exactionū q̃
indulgentias.

Non est finis
exactionū q̃
indulgentias.

Non est finis
exactionū q̃
indulgentias.

Non est finis
exactionū q̃
indulgentias.

Non est finis
exactionū q̃
indulgentias.

uis templis benefaciant, deinde suas basilicas, nouissime basilicam sancti Petri iuuent; quia uestrae ecclesiae non sunt nobis necessariae.

*Viuis tēplis
benefaciēdū.*

Ad quadragesimā octauam; adeo impingis, ut ueritate confusus, non possis inuenire quid dicas. Tandē ad hanc descendis ineptiam, dicens: Tu Martine, si habuisses a domino nostro bonum Episcopatum, cum plenaria indulgētia ad Ecclesiam tuam reparationem, forte dulcioribus uerbis abundasses; & quibus detrahis, uenias extulisses.

Respondeo; forte & tu spectas me ex animo tuo; quod conijcio ex eo, quod tam molliter adularis. Si ego ad episcopatū aspirarem; certe non ea loquerer, quae tu impatientissime audis. An ignorare me credis, qua uia Episcopatus & sacerdotia in urbe obtinentur, quādo hanc pueri in omnibus plateis orbis cantant: Deniq; nunc facta est rerū foedissima Roma. Omitto reliqua; quae hic uelut tremēs, & a ueritate fractus, disperdis potius quā loqueris.

*Sacerdotia
in urbe ueritate
nō acqui-
runtur.*

Ad quadragesimā nonā; Eadem salua uenias utiles astruis, sed occasionaliter, scilicet dum anima ex hoc in gratiarū actiones assurgit. Quali esses rhetor, tam uarios & exquisitos locos inuenis. Cur non etiam ad balatū ouis dicitis assurgere animā occasionaliter ad gratiarum actionem? Aut quae laus ista ueniarum, quādo etiam de pœnis & malis iubemur laudare deum? Sed piget me pigra ista & inania cōmenta uersare. Illud uero quod uigil aduertisti, quod mihi ipsi contredixerim; ut qui uenias hic utiles, superius autē aliter uidear asserere. Dico utiles pigris, sicut omnes permissiones sunt utiles; ne peccent, si licentiam non habent. Dico inutiles ad profectum salutis; quod pro tua uigilantia debueras ex eo uerbo intelligere, ubi dixi, si non in eas confidant.

*Occasionaliter
aiunt pro-
desse uenias.*

Ad quinquagesimā, assumis causam p̄dicatorū uenialium, sed astute; quia non credis talia p̄dicata. Deinde Pōtificē cōmēdas, quod tam innocēs sit, ut nullus uiuat aut op̄er̄ indecēter. Tertio inueheris, quod fraternā monitionē non p̄miserim.

*Utiles pigris
ne peccent,
omittēdo pœ-
nitentiā im-
positam.*

Respondeo; si non sunt p̄dicata talia, aut non credis, quid aētus ut defendas? Sine inuentum me disputasse.

Secundo, Scio & ego optimū nos habere Pontificem Leonem, X. & uelut Daniele in Babylone; ut cui sua innocentia, uita periculum aliquando fecerit. Sed tu quāso dic mihi, quis unquā tam innocenter uixit, ut nullus alius non inique modo, sed nec indecenter operatus sit, aut uixerit? Videris, nescio quid, maximum a dulari uoluisse; sed inter dicendum, & uerba, & sensus te deceperunt. Forte uoluisti dicere; quod Leo decimus id agit, ut nullus indecenter uiuat; quod cum uideres impossibile, inter uerba mutas sensum, & orationem sine sensu relinquis.

*Leo, X. est
Daniel in ba-
bylone.*

Tertio dic mihi: Quis a disputatore unquā exoptulauit, ut prius eū moneret, contra quē disputat? Cur etiā tu non prius me monuisti, quādo tot nominibus criminum me foedare parabas? Cur Pontifex in Decretis suis non prius monet, quā statuit contra abusum quāstorum? Ego in communi disputauit, neminem nominaui. Si innocentes sunt, quid queruntur sese tangi? Ergo nemo p̄dicet euangeliū, uitia nemo carpat in publico, nisi prius ostiatim singulos moneat. Mihi miraculum est, eos esse innocentes, & tamen meis uerbis moueri. Sed uerum est illud diui Hieronymi; quando uitia communiter arguuntur, qui irascitur, accusator est sui. Deniq; quomodo monitionem meam recepissent, qui etiā te patrono usq; hodie persistant innocētes? Non si quāso mihi mandare, ut innocentes moneam. Si uis autē ut moneā, iam alio accusatore non egent; quia tu patronus eorum nocentes confiteris.

*Monere prius
Pontificē
nō oportuit.*

*Innocētes nō
mouentur.*

Indulgētiarū

Quarto

Quarto, quod autem hæc facta sint, licet tu non credas, testis est tota terra, testes & extantes libri; qui autem id fecerint, ipsi uiderint.

Ad quinquagesimā primam, sicut eadem repetis, ita eadē tibi dicta uolo; nisi quod me per talenta loqui dicis, quod transeo.

Ad quinquagesimam secundā dicis, uanam esse meam cōclusionem, quod ita probas, quia nullus tam stultus sit, ut sic faciat.

Respondeo. Quid ad te quaeso, si nullus est tam stultus? Sine me disputare, ut dixi, uel in uentum, Nunquid ideo Decretales Papæ sunt uanæ de abusionibus quaestorū, quia tu nullum quaestorem contra egisse defendis? Sed praesentate forte, ita & loqueris, & phantastaris. Si nullus est qui sic confidit in literas, nullum tetigi. Eos qui sunt, uolui tangere; quos ego nō unum, sed plurimos noui; & adeo stultos, ut non solum de animarū redemptione, sed de sua quoque salute certi sibi essent, quia has literas haberent. Deinde cur tuis clientulis nō etiam persuades, ut animā suam impignorent pro contritione & satisfactiōe? Quoties tibi, rogo, dicendū est, impiū & auaritię ministeriū esse, quod

Auaritiæ ministeriū, raris topere labore pueniis

pro uenijs, tam exquisitē, tam magnifice omnia tentant; ac si solæ essent rerū, & pro necessarijs ad salutē, prorsus uix muti. Tu cogita, an simplex populus non discat confidere in literas, tanto luxu & apparatu cōmendatas? Magnum enim cogitent necesse est, quod tam magnifice proponitur. Tu qui interim doctus es nō fidēdū in literas, mox etiam simplicē populū eadem per seipsum discernere & intelligere confidis; contra tot & tantorum persuasiones & irrita bula. Tandē mihi minaris maledicta, irrisiōes, censuras. Quas & quare? Noli minari mi pater, Christus uiuit; non solum uiuit, sed etiam regnat; nō solum in caelo, sed etiam in Rhoma, quantūlibet ipsa furiat. Si maledicam pro ueritate benedicam dominū. Nō separabit me censura Ecclesiæ ab Ecclesia, si iungat me ueritas ecclesiæ. Malo esse a te & similibus, si ita perstes, maledictus & excommunicatus, quā tecū benedictus. Nihil habeo quod possim perdere; domini ego sum; si perdor, domino perdor, id est, inuenior. Aliū ergo quere, quem terreas.

Populo crasso singula crassius dicenda.

Censuris terri, nō pōt.

Ad quinquagesimam tertiam, Stultum & ridiculum me uocas; interim tu sapiens dicis, Crebra raris cedere; & annalia festa Sanctorum celebriora esse, quā sabbatum Virginis matris.

Horatius.

Respondeo: Quo quo mi pater? Aut pluuius describitur arcus, Aut flumen Rhenum, Sed nunc nō erat ijs locus. Primū, non sunt rara apud nos, sed continua indulgentiarū negocia. Deinde quæ proportio, ut uerbum dei, quod instantissime præcepit Christus prædicari, cedat raris indulgentijs? Si Christus ita non iussisset, staret tua similitudo. Item nō potest Papa iubere silentiū uerbū dei; quod semel emissum, nō est alligatū, sed ne factū a Papa unquē legi. Per idem respondeo ad sequentis cōclusionis futilem confutationē; ubi tu sermonem ueniarū esse uerbum dei cōtendis; sed improprie, scilicet cū declaratorijs & hortatorijs. Si uerbum dei dicitur, quicquid cū uerbo dei dicitur; omnes hæretici, omnes demones, omnes homines nō loquunt nisi uerbū dei; quia nihil tam absurde dici potest, quin uerbum dei misceri possit. Ego dico, quod sit uerbum hominis, & de remissione hominis prolatū; quia uerbū dei est, quod fide iustificat cor, & gratiā iustificantiē cōfert; sicut Ro. i. Virtus dei est in salutem omni credenti. Verbum autē ueniarū nō iustificat, nihilque confert animæ, nisi quod dat licentiā pigritandi in bonis operibus, propter infirmos,

Verbū deico gatur cedere indulgentijs

Indulgentiæ non sunt uerbum dei.

Verbum dei

Verbū uenia rum.

Ad quinquagesimam quintam, dicis hanc & similes esse pueriles, uiri stomachati, & inferētis os in cælū, & cōtra stimulū calcitrantis. Respondeo, uerū est

est

est apud Syluestrum & Thomistas duntaxat.

Ad quinquagesimam sextam, autoritate Thomę dicis thesauros ecclesię esse merita Christi, in quantum satisfaciones. Et idem per idem probas, & dicis qđ S. Greg. dedit aliquando indulgentias, ut communiter dicitur, non potest probari. Ideo nec S. Thomas aliquid in hac re efficit.

Non potest probari de S. Gregorio.

Ego quidem non cum uniuerso orbe me disputaturum obtuli: quia nesciebā quod positiones meę esse tam late uagaturę: ideo nolī mihi arrogantiam hęc ascribere. Casus me in has res perduxit, ex quibus cum silentio me eripere non possum: forte deus ita uoluit. Ego tamen istam conclusionem non asserui, sed & adhuc disputo, expectans concilij determinationē, sicut & omnes alias, quę dubię sunt, aut in controuersia hærent.

Lutherū casus in hęc disputationē de indulgentijs, traxit.

Ad quinquagesimam septimam, mire qđ pungeris, qđ avaritiam paululū mordi. Nam & tu quoq; patientius ferre potes, si contra scripturam pugnares qđ contra avaritiam. Ideo & hic Pontifici eximie adulatus, inuidiam mihi cōcilare festinas. Quid mihi innocētiam Pontificis obtendis? Nunquid ego eam ignoro? Aut si avaritiam taxo, nunquid ideo Pontificis innocētiam mordeor? Tu uide potius, an impius sis in Pontificem, qui avaritiam & Pontificis innocētiam in unam rem confas, dum morsam avaritiam idem astruis quod læsam Pontificis innocentiam, immo sub prætextu innocentię pontificalis, irreprehensibilem nobis defendis avaritiam? Si sunt innocentes tui clientuli, non mordetur a me: si nocentes, cur defendis? Det tibi dominus, ut aliquando rectius iudices, melius uideas, & a calumnijs mei abstineas.

Qui taxat avaritiam, in nocentię Pontificis nō mordet.

Ad quinquagesimam octauam, eadem repetis, quę in ante præcedente dixisti. Tua enim sunt uerba, ideo transeo.

Ad quinquagesimam nonam, iterum totus ardes: adeo in cæteris omnibus patientior es, præter qđ ubi avaritiam tango: quam tñ, uelis nolis, non possis negare Rhomę uersari, ne dicā dominari: ut mihi tu quoq; prope fias suspectus, quod magis lucra qđ animas cures. Interim innocentissimum Pontificem ad inuidiam meam commendas, scilicet ut tantum decus innocentię, operculum facias nequitię. Id enim anhelas, ut mores Rhomę arguere neminem sinas, nisi te interprete, simul optimi Pontificis innocentiam læsisse probetur. Quid uis? patronum te uocem Rhomanorum flagitiorum? Cur tu ipse non te quoq; interpretaris læsisse Pontificem, qui aperte scribis, Rhomanum clerum a prima ueritate perfectione declinasse? Sine me tuis tecum artibus agere. Clerum Rhomanum mordes? At Pontifex est pars, & quidē nobilior, cleri. Væ tibi misero, qui qui talem ac tantum Pontificem non solum lapsum, sed a tota perfectione declinasse, & in perfidiam & hæresim abiisse, palam asseris. Id enim totum significat declinare, scilicet a perfectiōe. Vides ne qđ pulchre & ego te auxesibus istis possem opprimere, si adulari & calumniari uellem?

Auaritia ut tangatur nō potest ferre Syluester. Rhomæ auara. Leo. X. innocentię decus.

Hoc uno loco tractat Syluester Lutherus quemadmodum ab illo ubiq; tractatus est.

Quę ad sexagesimam cū sequente dicis, transeo. Nihil enim dicis, quod non dictum sit prius. Ego probabiliter posui, quod thesaurus indulgentiarū sit ipsa claus, ut in declarationibus.

Thesaurus ecclesię, claus ipsa.

Similiter transeo sexagesimam tertiam: quia admittis eam esse ueram, non tamen sine calumnia.

Ad sexagesimam tertiam, quartam, quintam, & sextam cum ueras esse non neges, neq; negare possis, miror quod ita excandescis, & totus ignis efficeris. Mirabiliorem disputatorem non uidi, ut quem propositiones uerę plus mouēt, qđ falsę: cum tamen ueritas quaratur disputando. Igitur sim canis, filius canis

M dicax

Modestia *se-*
nili. dicax, nō excusatus ab anathemate, nec mentis composita: & si qua plura, pro
modestia tua senili habes, modo uera me saltem momordisse cōcedas, si negas
dixisse. Hanc satyram merui, non quia falsa, sed quia uera dixi in auaritiam. Nō
credidissim Rhomanam auaritiam tam teneram & impassibilem esse, immo tā
ambitiosam & arrogantem, ut innocentia optimi Pontificis uideri uellet.

Auaritia
Rhoman.

Ad sexagesimamseptimam dicis, me deserto Pontifice, etiam donis spiritus
sancti detrahere. Ego miror te senem adeo feruere, ut nec me, nec te intelligere
possis. Ego non dixi uenias non esse utiles, sed animæ esse utiles nego: nisi quo
modo licentiæ & permissiones utiles sunt. Quod autem tu id blasphemiam di-
cas, nihil curo.

Ad sexagesimā octauā, excusandos censes eos, qui uenias astruxerint maxi-
mas gratias, sed p hyperbolen. Obsecro, cur & me nō aliqua figura censes excu-
sandum qui nihil assero, sed solum disputo? Cur tibi facis, quod mihi nō facis?
Deinde si sunt per hyperbolen excusandi, cur non etiam sunt per cyrologiam
accusandi? cum ueritas hac figura q̄ maxime gaudeat, & ipsa q̄ optime uerita-
tis doctores deceat; illam uero, ubi potest, fugiant. Immo id unice queror, quod
per hyperbolen sunt loquuti.

Theologim
proprie loqui
sibi soli licere
putant.
Ioannes
Ruchlinus.

Si autem uobis permittis mi R. P. improprie & hyperbolice, & quoquo mo-
do libuerit, loqui, cur non & Ioannem Reuchlinum, integrum & eruditum ui-
rum, eadem æquitate tractastis, & aliqua figura eum excusastis? Aut si in hunc
tam rigidi fuistis cēsores, ut in syllabis innoxijis inueniretis uenenum: certe nō
permittetur uobis tam larga & libera figurande locutiōis licentiā, ut falsa dicta
pro libito seminare & interpretari possitis, Aut si qua uenia uobis dabitur, du-
pla huic debetur, & eo absoluto, uos rei permanebitis.

Syluester *ca-*
lumnator.

Secundo, noua usus dictione, putas me inexcusabilem, quia uenias appella-
uerim minimas gratias, cum sint & aliæ gratiæ, & dona minora: scilicet bona
fortunæ &c. Si mente fuisses quieta, uidisses cur hac addiderim, ad gratiam dei
& crucis pietatem comparatæ. Ego comparisonem feci ad crucem. Hanc qua-
si non uideas, nouam comparatiōem facis ad bona fortunæ. Si sic ad iniquitatē
& calumniam tantum uigilas, quis poterit tibi uerax uideri?

Transio quæ in sexagesimam nonam cum tribus sequentibus, amarulentus
euomis.

Quid accidat
ex ista infana
ueniarum cō-
mendatione.

Ad septuagesimamtertiam, non nego quidem posse omnem casum absoluti
potestate clauis. Sed insaniam esse dixi, & dico, proueniarum magnificentia, quæ
nihil profunt ad uitam, tā horrenda monstra criminum, in exemplum uocare,
& pro magnitudine potestatis, leuicula facere. Ex qua insanissima ueniarum
cōmendatiōe fit, ut uiles fiant contritiōes & uera poenitentia. Boni prædicato-
ris est peccata ut sunt, magna prædicare, ut misericordia dei magnificet. Aut
dic cur non pro contritiōis magnificentia simile aliquid dicunt? scilicet quia
non pecunias, sed paupertatem hi sermones afferunt. In rebus non necessarijs,
nec utilibus ad salutem, sed tātum permissis, honorificum putas, in ecclesia dei
tot auxilibus tonare: cum nec Christi passionem sic uelit ecclesia prædicari?

In septuagesima quinta, non dixi Papam minorē Petro, immo nolui ut Pa-
pam & Petrum negarent maiores gratias habere, q̄ sint ueniatæ.

In septuagesima sexta, ut nihil omittas, quo me execrabilem facias Pontifici,
& eum tibi uni adulantissimo propitium: fingis me ironice de tanto Pontifice
loqui. Vides ne quantus sit mihi hic locus inuehendi in te: in tuam pene dixis-
sem, sed reprimo me. Arrige aures, & audi, si saltem domi eas habes. Ego dico
non

non ironice, sed plane: quod omnis Papa habet maiores gratias, quæ ueniae sint, scilicet Euangelium & gratias curationū, & omnia quæ scribuntur. j. Corinth. xij. nō in persona sua, sed in potestate sua: id est, eo modo quo gratias ueniales habet. Nā etsi sedulo dissimulas, non tamen credo adeo stupefcis, ut uenias Papa in psona sua habere dicas, sicut uirtutes psonales: nisi dixeris, quod depositus Papa etiā omnia possit quæ prius. Igitur quicquid est in ecclesia donorū & ministeriorum, dixi in manu Papæ esse, ut ordinet, mittat, donat, sicut corpori ecclesie expedire uiderit. Hac autem sunt incomparabiliter maiores gratia, quæ uenia. Melius facit enim Papa, si unum bonum pastorem uni ecclesie præfecerit, quæ si omnes simul indulgentias dederit. Tu autem in personam tantū huius Leonis, X. intentus, sicut decet graphicum adulatorem, intelligis in uerbis alienis quicquid uolueris: & tamen detractor & calumniator esse non uis.

Papa habet maiores gratias, quæ sunt uenia.

Syluester graphicus adulator.

In septuagesima septima mihi non credis, quid ad me? per hoc nobis non fit satis omnia illorum optimi consulis, nisi quod respector personarum, mea soli us pessimi consulis.

In septuagesima octaua, nec excusatiōe me dignaris. Quod est istud nouum Syluestrinum forum, in quo reo negatur excusatio? Sed obtorto collo rapitur ad abiurandam hæresim: sit, siue non sit hæreticus?

Syluestrinū forum.

Sed ubi uera mea non potes negare, saltem personam meam omni studio cōtendis opprimere. Utinā tecum mihi liceret, & corpusculi permitteret imbecillitas, coram de ijs rebus conferre. Non dubito me tantum tibi ostensurum, ut saltem modestius deinceps disputares. Hæc sat de propositionibus. Cætera credo uideris, aut uidebis in declarationibus meis.

AD quaestionum uero laicarum confutationes uolui quiescere: sed incidit & permouit perspectum tam tuum ingenium, & aridum uictoriae, & impotens pugnae. Ideo si possum, paucis respondebo.

Quaestiones laicorum.

Ad primam: cum longū illud Tarantara induxisses, ubi inter cætera etiam meritum congrui, & præparationem hominis ad gratiam necessario præcedere docuisses infusioem gratia. Quæ hæresis iam quidem per Ecclesiam præualida copiosissime confoditur a beato Augusti, contra Pelagianos, & nostra uniuersitate cœpit explodi. Tandem commemoras iusticiam diuinam non permittere euacuari purgatorium. Et hoc probas autoritate sanctorum, id est Thomæ: ex ipso enim cæteri Theologi & Canonistæ suxerunt. His itaq; percensitis, cū questio ista laica adhuc staret: scilicet, quod charitas & necessitas essent cause iustissimæ euacuandi purgatorij, & hic totus nodus esset: hunc sic soluisti fortiter. Dicens: Charitas autem pontificis, & necessitas animarum, non est efficax ratio sic relaxandi iusticiam diuinam: quam deus talis necessitatis conscius, & infinitæ charitatis ac misericordiae uisceribus plenus, sanxit. Hac tua solutio, omni glacie frigidior, & ut tuis disciplinis utar, petitio principij, tantū effecit: ut si quis uelit tibi credere, sic quietus: qui nolit autē credere, nihil audierit nisi uacua uerba. Quid enim istis uerbis respōdisti, nisi quia deus non uult, charitatem & necessitatem esse causas sufficientes? Et non probas, deum id non uelle, quia si deus pecuniam, aut quodlibet temporale, nisi forte non sit conscius etiam temporis, efficacem reputat causam, cur non etiam charitatem ipsam, in quam omnia illa ordinari uoluit? Nunc si ego quaererem: Cur ergo pecunia, aut temporalis res est causa efficax? eadem principij petitione dices: deus ita uoluit. Si de uolūta ergo dei disputandū est: scimus quod nulla res mūdi sic placet, ut charitas: & quod

Matæologorum quorūdam hæresis.

Syluestri solutio omni glacie frigidior.

Syluester hic iugulatur

M ij cha

0 0 0 0 0 0

charitati non donat, non praesumitur ulli alteri causae donare. Si autem alteri donat, multo maxime charitati. Et sic patet, quod etiam tu mecum succumbis in ista quaestione.

*Iudicia sunt
& in laicis.*

Obsecro te, crede mihi, sunt & in laicis iudicia; & tanta, ut ego me confitear ferme ter in istis quaestionibus succubuisse, & nihil retulisse gloriae, quam quod sibi uerba a me data dicerent; sicut & tu hic facis mihi.

Secundae solutio multo frigidior & uanior est, nulli nisi tibi soli satisfaciens. Prima, inquis, causa est, quod uel porrigens forte non secundum facultatem propriam porrexit, uel nimis parce porrigit. Tolle ista accidētia, & pone, quod de propria facultate, & sufficienter porregerint. Haec enim a te dicuntur, tanquam lubrico: qui tempus redimas, & exitum quaras: nihil enim sunt ad propositum. Ergo non est causa, multo minus prima causa. Alia quod suffragia si non praesunt iam redemptis, profunt tamen alijs. Hoc non quaerebatur: sed hic est nodus, an omittenda sint officia nominatim pro animabus oblata, an nomina eorum non praenunciari, non in orationibus memorari oporteat. Hic responde: quod si omittenda sunt, omnis deuotio uulgi deficiet, & sacerdotes fame conficientur; nisi forte diceres, quid ad Rhomanos, quod Germani moriuntur?

Ad tertiam iterum dicis, non esse causam sufficientem. cui rursus opponitur charitas, ut supra, & permanet quaestio; nisi uelimus nuda uerba Syluestri pro oraculis habere.

Ad quartam. Mihi pro regula tradis, factum & dictum ecclesiae Rhomanae. Respondeo: si de uirtuali & representatiua tua ecclesia loqueris, nolo tuam regulam, quia, ut supra dixi, ex c. Significasti, talis ecclesia potest errare. Vniuersalis autem ecclesia non potest errare, ut doctissime etiam probat Card. Came. in primo Sen. Deinde, nec Papa usque hoc dicit aut facit, quod tu factum & dictum ecclesiae uocas: promptulus es aequiuocator huius nominis ecclesia, ideo maxime mihi suspectus.

*Vniuersalis
ecclesia non
potest errare*

*Rhoma deuoratrix
totius pene mundi.*

Ad quintam dicis: Vbi multae sunt diuitiae, multi qui comedunt eas. Hoc est quod queruntur, quod Rhoma querit saturare pecunijs suos comestores, & totum pene deuorat orbem. Cur non minuuntur comedentes diuitiarum?

In fine iterum facis ex Papa imperatorem in potestate & uolentia. Sed Maximilianus & Germania id non nouerunt, neque credunt: fortissime autem id negant Turcae & Tartari. Frustra quoque celeberrimum illud & commune bonum, quod est lapides & ligna, nobis iactas. Non enim per hoc soluuntur laicorum quaestiones.

*Basilica S.
Petri.*

Ad sextam, sum tibi haeresarcha, quandoquidem potestatem tibi arrogas baptizandi mei, ut uolueris. Ago tamen gratias, quod uerum esse dicis, nihil remittis illis qui perfecte sunt contriti. Escio non omnes esse tales. Sed non ideo intrant purgatorium, quia poenas debent, quas Papa possit soluere, ut probabiliter tenui, & teneo.

*Perfekte contritis
nihil remittitur.*

Ad septimam dicis, quod duo bona adderentur. Vnum quod necesse esset fideles toties repetere causam, gratia cuius datur uenia: puta eleemosynam &c. Scimus mi pater, quod uos libenter uideretis, causam istam una hora millies repeti. Hoc uerae in auaritia bonum cedit. Nos quarimus de bono dantis: quod si est datio eleemosynae, melius id fit sine uenijs, & gratis, quam propter uenias, ut supra dixi. Tu autem semper imaginaris, uenias esse aliquod bonum.

Alterum bonum, inquis, remitteretur nouus reatus poenarum, si quis post ueniam incidisset. Respondeo, quod iste reatus melius tollit sine uenijs: quia ueniae non

non

nō sunt pro peccatis uenialibus necessaria. Si autem de mortali reatu intelligis, iam nullum est istud bonū, nisi centies quis in die peccet mortaliter; quod nullus facit uere pœnitens.

Ad octauam, quod Papa suspendit uenias & literas, dicis id fieri pro structura omnium præclarissima. Et hæc uidetur tibi esse iusta suspensionis causa. Nec mirum; non enim nisi quæ Rhomæ sunt, curas. Ego autem dico: sit illa structura honorabilior omnibus, certe nostræ ecclesiæ sunt magis necessaria. Ad pompam mundi solum respicis, quasi tunc ecclesiæ sit præclare prouisa, si ligna & lapides in magnum erexerit cumulum, cū si uelletis, possitis ipsi Rhomani Pontificem opulentissime iuuare.

Sed aliorum sit iudiciū de tuis solutionibus. Ego fateor, me nihil ex his habere, quod laicis reddam, nisi maiores quæstiones.

Ultimo tribuis Pontifici iterum, ut sit uirtualis ecclesiæ & Imperator, & Pontifex, potens & brachio seculari compescere &c. Ista opinione tua stante, uellē doceri, an etiam sitis homicidæ? Cur ergo iura non permittunt Ecclesiæ, ad corporalis uitæ periculum, pœnitentiam imponere? Sed hæc alias & ab alijs.

In fine dico, non me terrebis ampullis, & minaci strepitu uerborum tuorum. Si occidit, uiuit Christus dominus meus & omnium, qui est benedictus in secula. Amen.

Lutherij magnus & Christianus animus.

Ecce mi R. P. cursim & duobus diebus tibi hæc reddidi; quia uisa sunt leuicula, quæ tu opposuisti, ideo ex tempore, & ut in buccam uenit, tibi respondi. Si uolueris deinceps retundere, uide ut Thomam tuam armatiorem producas in harenam; ne forte tunc non ea modestia excipiaris, qua hac congressione exceptus es. Reipressi enim me ipsum, ne malū redderē pro malo.

Syluestrum monet.

Vale.

FINIS.

M ij